

תיאור מערכת המס בישראלי

בפרק זה נסקור את המבנה המינהלי של מערכת המס, בסיס המס, שיעורי המס וחובת הדיווח לרשויות המס. בפרק תהא התייחסות למסים הממשלתיים ולתשלומי חובה אחרים.

המסים הממשלתיים כוללים:

- מס הכנסה על יחידים
- מס חברות
- מס רווחי הון
- מיסי מקרקעין:
 - מס שבח
 - מס רכישה
 - מס רכוש
- היטל על עובדים זרים
- מס ערך מוסף (מע"מ)
- מס קניה
- בלו על הדלק
- אגרות משרדי הממשלה

תשלומי חובה אחרים לסקטור הציבורי כוללים:

- ביטוח לאומי
- ביטוח בריאות
- מיסי רשויות מקומיות : ארנונה, אגרות והיטל השבחה המשולמים לרשויות המקומיות.

» כתב: ר"ח קוסאי עאסי, מרכז בכיר (מחקר מסים), מינהל הכנסות המדינה.

1 תיאור מערכת המס והוראות החוק בפרק זה נועדו לתת תמונה כללית בלבד. האמור בפרק לא נועד לתת תיאור מדויק או פרשנות לגבי הוראות החוק.

המבנה המנהלי של מערכת המס

בישראל פועלות ארבע רשויות מינהליות העוסקות בקביעת מדיניות המסים ותשלומי החובה, לרבות קביעתם, גבייתם ואכיפתם:

1. משרדי ממשלה
2. המוסד לביטוח לאומי
3. רשויות מקומיות
4. גופים אחרים

משרדי ממשלה

משרד האוצר

מינהל הכנסות המדינה

מינהל הכנסות המדינה הוא יחידת מטה במשרד האוצר המרכזת את הטיפול במגוון נושאים הקשורים להכנסות המדינה ממסים ואגרות ממשלתיות. היחידה מהווה חלק מאגף הכלכלן הראשי – הכנסות המדינה, מחקר וקשרים בינלאומיים, אשר בראשו עומד הכלכלן הראשי של משרד האוצר.

להלן פירוט עיקרי הנושאים שבהם עוסק מינהל הכנסות המדינה:

- גיבוש מדיניות המסים של מדינת ישראל.
- טיפול בנושאים הקשורים לכלכלת מסים וביצוע מחקרים כלכליים על מערכת המס בישראל.
- בנייה ותחזוקה של בסיסי נתונים ממוחשבים ומידע בתחום המסים.
- ריכוז הטיפול בכל חקיקת המסים הישירים והעקיפים.
- ייזום והשתתפות ברפורמות מס.
- כריתת אמנות למניעת כפל מס.
- ריכוז הטיפול בכל אגרות משרדי הממשלה (מעל 2000 אגרות).
- ריכוז הקשר עם ארגונים בינלאומיים בתחום המסים.
- מתן מידע לציבור וייזום פעילות חינוכית בתחום המסים (הפעלת המוזיאון למסים והכנת דוח חודשי ודוח שנתי על מערכת המס בישראל ובעולם).
- יעוץ לשר האוצר, לממשלה ולכנסת, והכנת חוות דעת בנושאים הקשורים להכנסות המדינה ולמערכת המס.
- הכנת תגובות לתביעות משפטיות ולבג"צים הקשורים לענייני מיסוי וסחר, כולל סיוע לפרקליטות המדינה ופרקליטות המחוז באיסוף נתונים ובניסוח עמדת המדינה.
- השתתפות בוועדות פנימיות של משרד האוצר, וייצוג המשרד בוועדות בין משרדיות וועדות ציבוריות במגוון נושאים ותחומים.

רשות המסים בישראל

רשות המסים בישראל מורכבת ממספר יחידות: מס הכנסה, מיסוי מקרקעין, המכס, מע"מ ושירותי עיבודים ממוכנים (שע"מ). בראש הרשות עומד מנהל רשות המסים הפועל מתוקף סמכויות המוגדרות בחקיקה.

הרשות ממונה על גביית המסים הישירים המוטלים על הכנסתו של משלם המס. מסים אלה כוללים בתוכם את מס הכנסה, מס חברות, מס שבח מקרקעין ומס רכישה.

הרשות ממונה גם על גביית המסים העקיפים המוטלים על הוצאותיו ו/או מחזור הכנסותיו של העוסק. המדובר הוא במיסוי של ההוצאה בגין מצרכים או שירותים. כך למשל מסים עקיפים כוללים מס ערך מוסף (מע"מ), מס קניה, מכס והיטלים שונים על היבוא.

בנוסף אחראית רשות המסים על התחומים הבאים:

- אכיפת חוקי היבוא והיצוא במדינת ישראל למניעת פעילות בלתי חוקית בתחומים, כגון: תקן, בריאות, איכות סביבה, קניין רוחני, סמים, יבוא ממדינות אסורות והונאות מסחריות.
- המכס מפקח על כלל היבוא המסחרי לרשות הפלסטינית, בכל נמלי הים, האוויר ובמעברי הגבול היבשתיים.
- טיפול במענק עבודה ("מס הכנסה שלילי") לבעלי הכנסות נמוכות.
- רשות המסים מורכבת מיחידת מטה, מיחידות אזוריות הפרוסות ברחבי הארץ וממספר יחידות מרכזיות, כמפורט להלן:
- מס הכנסה ומיסוי מקרקעין:
 - 26 משרדי פקידי שומה,
 - 10 משרדי מיסוי מקרקעין,
 - יחידה ארצית לחקירות ו-4 משרדי חקירות אזוריים,
 - יחידת מודיעין ארצית,
 - יחידה ארצית לאכיפת הגבייה ו-3 יחידות אזוריות.
- המכס ומע"מ:
 - 6 בתי מכס,
 - 9 מעברי גבול יבשתיים בינלאומיים,
 - 8 מעברים פנימיים לאורך קו התפר,
 - 17 משרדי מע"מ אזוריים (כולל 3 משרדי מס קניה אזוריים),
 - יחידת קישור מע"מ לרשות הפלסטינית (קמר"פ),
 - 4 משרדי חקירות איזוריים,
 - יחידת מודיעין ארצית,
 - יחידת מטה למניעת הברחות סמים והלבנת הון,
 - 3 נציגויות בחו"ל.

שע"מ היא יחידה המספקת שירותי מחשב מגוונים לרשות המסים ולמינהל הכנסות המדינה בתחומים הבאים: עיבודים אופרטיביים של הניהול החשבונאי לכל משלם מס,

סיוע בניהול פיקוח ובקרה, הגשת רשימות חריגים, אספקת מידע למקבלי החלטות, קבלת דוחות במישרין מעוסקים ועוד.

משרדי ממשלה נוספים העוסקים בגבייה

חלק ממשרדי הממשלה גובים אגרות ותשלומי חובה, העיקריים שבהם הם משרד התחבורה, משרד המשפטים ומשרד הפנים.

מספר האגרות שנגבות ע"י משרדי הממשלה עולה על 2000. האגרות התורמות את מירב ההכנסות למדינה הן אגרת נהיגה ואגרת רכב הנגבות ע"י משרד התחבורה ואגרות וקנסות הנגבים על ידי בתי המשפט והמשטרה. חלק ניכר מההכנסות מהאגרות מנותב לתקציב המדינה ומיעוטן הן אגרות מיועדות, שהכנסותיהן משמשות לתקצוב השירותים עבורם משולמת האגרה.

המוסד לביטוח לאומי

המוסד לביטוח הלאומי הינו **גוף סטטוטורי** (גוף הפועל מכוח חוק) אשר פועל לפי חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב) תשנ"ה-1995. המוסד פועל, כמשתמע משמו כמעין מוסד **ביטוחי** – תשלום שוטף בעת שגרה המבטיח קבלת תשלומים במקרה הצורך. אך בשונה מביטוח פרטי, **הפרמיה** בביטוח הלאומי אינה נקבעת לפי רמות הסיכון של המבוטח אלא על פי יכולת התשלום שלו (על פי מבחן הכנסתו של המבוטח). הבדל נוסף בין הביטוח הלאומי לבין ביטוח פרטי הוא היותו של הביטוח הלאומי ביטוח חובה – כל **תושב ישראל** חייב בתשלום, למעט הפטורים לפי חוק.

המוסד לביטוח לאומי גובה תשלומי חובה מכוח חוק ביטוח לאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995 וכן מכוח חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994.

המוסד לביטוח לאומי נתון לפיקוחו של שר הרווחה, הממונה על ביצוע חוק הביטוח הלאומי והמוסמך להתקין תקנות מכוחו. השר עומד בראש המועצה של המוסד לביטוח לאומי, שבה חברים חמישים נציגים של ארגוני עובדים ומעבידים ונציגים של משרדי ממשלה ושל הציבור. מנהלת הביטוח הלאומי היא הרשות המנהלת של המוסד לביטוח לאומי.

הרשויות המקומיות

הרשויות המקומיות בישראל גובות ארנונות, אגרות והיטלי השבחה על נכסים שבתחום שיפוטן. לכל רשות יש מינהל מסים משלה.

גופים אחרים

גופים נוספים, כגון רשות השידור וכביש חוצה ישראל בע"מ, גובים אגרות והיטלים. פרק זה אינו נוגע לתשלומים אלה.

בסיסי המס ושיעוריו²

מסים ישירים

שלושה סוגי מסים ישירים מוטלים על הכנסה:

- מס הכנסה
- מס רווחי הון
- מיסי מקרקעין

מס הכנסה

בשנת 2003 הוחלט לשנות את שיטת המס הנהוגה בישראל. התיקון בפקודת מס הכנסה (מס' 132), התשס"ב-2002, חל על הכנסה שהופקה או נצמחה החל משנת המס 2003. במסגרת הרפורמה הוחלט על מעבר משיטת מיסוי על בסיס טריטוריאלי, קרי מיסוי כל ההכנסות שהופקו או נצמחו בישראל בלבד, לשילוב של בסיס טריטוריאלי עם בסיס פרסונאלי, קרי תושב ישראל חייב במס על הכנסותיו שמקורן בישראל או מחוצה לה. תושב חוץ חייב במס על הכנסותיו שמקורן בישראל. התוצאה של שינוי שיטת המס והמעבר למיסוי על בסיס פרסונאלי פירושה הרחבה, הלכה למעשה, של בסיס המס בישראל.

תושב ישראל מוגדר בפקודת מס הכנסה. לגבי יחיד, נקבעת התושבות בהתאם למבחן "מרכז החיים", ולשם כך יובאו בחשבון מכלול קשריו המשפחתיים, הכלכליים והחברתיים. חבר בני אדם נחשב לתושב ישראל אם התאגד בישראל או אם השליטה על עסקיו וניהולם מופעלים מישראל.³

מס ההכנסה מוטל על הכנסתו של אדם תושב ישראל שהופקה או שנצמחה בישראל או מחוץ לישראל ועל הכנסתו של תושב חוץ שהופקה או נצמחה בישראל מכל מקור המנוי בסעיף 2 לפקודת מס הכנסה (עסק, משלח-יד, שכר עבודה, ריבית, דיבידנד, נכסים, פטנטים, זכויות-יוצרים וכדומה), בסעיף 2א לפקודה (פרסים והימורים) ובחלק ה' לפקודה (רווחי הון).

מס הכנסה המוטל על יחידים

מס הכנסה המוטל על יחיד מחושב על בסיס שנתי, בשיעורים הקבועים בפקודה ובאופן הבא:

1. צירוף הכנסותיו של היחיד, אשר אינן פטורות ממס.
2. מההכנסות מנוכות ההוצאות המוכרות, הפסדים הקיימים ליחיד (והם ניתנים לקיזוז) וכן ניכויים אישיים.
3. המס מוטל על ההכנסה החייבת בהתאם למדרגות המס או שיעורי מס מוגבלים, אם צוין כך במפורש בפקודה. חישוב המס הוא פרוגרסיבי, דהיינו נעשה לפי

² האמור בפרק זה נועד לתת הסבר כללי על סוגי המסים השונים ואינו מהווה תחליף להוראות החוק והתקנות.

³ למעט חריג מסוים לגבי חבר בני אדם שהשליטה על עסקיו וניהולם מופעלים ביד עולה חדש או תושב חוזר ותיק.

מדרגות: ככל שההכנסה החייבת גדולה יותר, כך עולה שיעור המס השולי.

4. מסכום המס זכאי הנישום לתבוע זיכויים אישיים.

5. היתרה הינה חבות המס של היחיד.

ניכוי – פירושו הפחתה של סכום מסוים מגובה ההכנסה החייבת במס,

זיכוי – פירושו הפחתה של סכום מסוים מהמס עצמו שבו חויב הנישום.

נהוג לחלק את הכנסת היחיד לשתי קבוצות:

- הכנסה מיגיעה אישית, הכוללת הכנסה מעבודה, הכנסה מעסק או ממשלח-יד והכנסה מקצבאות עם זיקה לעבודת הנישום בעבר.

- הכנסה שאינה מיגיעה אישית (הכנסה פסיבית), הכוללת הכנסה מריבית, מדיבידנד, מהשכרת נכס, מרווח הון וכד'.

חישוב המס נעשה לתא המשפחתי, דהיינו על הכנסות שני בני הזוג, כאשר לצורך החישוב רואים את ההכנסה כהכנסתו של אחד מבני הזוג שנחשב ל"בן זוג רשום".

סעיף 66 לפקודת מס הכנסה קובע חריג לעקרון זה. ניתן לבצע חישוב נפרד לבני זוג על הכנסות מיגיעה אישית כאשר הכנסת בן זוג אחד אינה תלויה במקורות ההכנסה של בן הזוג השני. בדרך זו יוכלו שני בני הזוג לנצל את מדרגות המס בהן שיעורי המס נמוכים.

מאחר ובמרבית המקרים לא קיימת תלות במקורות ההכנסה של בני הזוג, החישוב הנפרד הוא החישוב הנהוג.

כשקיימת תלות בין הכנסות בני הזוג, יערך להם חישוב מס מאוחד. במקרה זה יצורפו הכנסות בני הזוג לצורך חישוב חבות המס. סעיפים קטנים 66(ד)-ו(ה) לפקודה קבעו כי, בהתקיים התנאים הקבועים בהם, רשאים בני הזוג לתבוע חישוב נפרד על הכנסותיהם מיגיעה אישית על אף שקיימת תלות בין הכנסותיהם. תקרת הסכום לחישוב נפרד כשקיימת תלות בין הכנסות בני הזוג בשנת 2013 עמדה על 49,680 ש"ח.

החל מינואר 2014 כללי החישוב הנפרד השתנו, כך שהתא המשפחתי רשאי לבקש חישוב נפרד להכנסה מיגיעה אישית גם אם הכנסת בן הזוג האחד תלויה במקור ההכנסה של בן הזוג השני בהתקיים כל אלה:

- א. כל אחד מבני הזוג נחוץ לשם יצור ההכנסה.
 - ב. התמורה שכל בן זוג מקבל תואמת לתרומתו ביצור ההכנסה.
 - ג. אם ההכנסה מופקת בבית המגורים – ניתן לבצע חישוב נפרד רק אם בבית המגורים מתנהל עיקר פעילות יצור הכנסה.
- התקרה להכנסה שלגביה ייערך חישוב נפרד בוטלה.

ההכנסה הפסיבית של בני הזוג תצורף, לצורך חישוב המס, להכנסתו של בן הזוג שהכנסתו מיגיעה אישית גבוהה יותר. חריג לכלל זה הוא כאשר הכנסת בן הזוג השני הינה מרכוש שהיה בבעלותו לפחות שנה לפני נישואיו או שקיבל אותו בירושה בתקופת נישואיו.

חישוב נפרד להכנסות בני זוג שחל עליהן פטור ממס – אישה נשואה אשר תנאי הזכאות לפטור על הכנסה מתקיימים אצלה (כגון: נכות), אך המדובר על הכנסות שלגביהן אין היא זכאית לחישוב נפרד, תיחשב ההכנסה כהכנסה פטורה והפטור יחול גם במקום בו נערך חישוב מאוחד לשני בני הזוג, כך נקבע בקובץ הפרשנות של מס הכנסה, החב"ק.

שיעורי המס

בלוח ו-1 מוצגות מדרגות המס ושיעוריהן לשנים 2013 ו-2014. שלוש מדרגות המס הראשונות חלות רק על הכנסה מיגיעה אישית. חישוב המס על הכנסה שאינה מיגיעה אישית יחל משיעור מס מינימאלי של 31% בשנת 2014 (30% בשנת 2013).

מגבלה זו אינה חלה על האוכלוסייה המבוגרת – על יחיד שמלאו לו 60 שנים יחולו מדרגות המס עם שיעורי המס הנמוכים גם על הכנסתו שאינה מיגיעה אישית. כמו כן, סכום המתקבל בידי אדם מדמי שכירות מהשכרת נכס שבמשך עשר שנים לפחות לפני תחילת השכרתו שימש בידיו להפקת הכנסה מיגיעה אישית, יחשב להכנסה מיגיעה אישית.

לוח ו-1

מדרגות ושיעורי מס הכנסה על יחידים בשנים 2013 ו-2014
(בש"ח ובאחוזים)

2014 ואילך		2013	
שיעור מס שולי (באחוזים)	הכנסה חודשית (בש"ח)	שיעור מס שולי (באחוזים)	הכנסה חודשית (בש"ח)
10	עד 5,280	10	עד 5,070
14	מ-5,281 ועד 9,010	14	מ-5,071 ועד 8,660
21	מ-9,011 ועד 14,000	23	מ-8,661 ועד 14,070
31	מ-14,001 ועד 20,000	30	מ-14,071 ועד 21,240
34	מ-20,001 ועד 41,830	33	מ-21,241 ועד 40,230
48	מ-41,831 ועד 67,630	45	מ-40,231 ועד 67,630
50	מעל 67,630 (מס נוסף) ¹	47	מעל 67,630 (מס נוסף) ¹

מקור: שיעורי המס ומדרגות המס לפי סעיף 121 לפקודת מס הכנסה.

הערה ללוח:

- (1) החל מתחילת שנת 2013, יחיד שהכנסתו החייבת עולה על 67,630 ש"ח לחודש יהיה חייב במס נוסף בשיעור של 2%.
- (2) שלוש מדרגות המס הראשונות יחולו רק על הכנסה מיגיעה אישית. חישוב המס על הכנסה שאינה מיגיעה אישית יחל משיעור מס מינימאלי של 30%. מגבלה זו לא תחול על האוכלוסייה המבוגרת – על יחיד שמלאו לו 60 שנים יחולו מדרגות המס עם שיעורי המס הנמוכים גם על הכנסתו שאינה מיגיעה אישית.

ישנן גם הכנסות שאינן מיגיעה אישית עליהן חל שיעור מס מוגבל ולעיתים אף קבוע (קבוע – שיעור מס מסוים החל על כלל ההכנסה, בניגוד לשיטת מדרגות המס). דוגמא להכנסות כאמור הן הכנסות משוק ההון החייבות בשיעורי מס אחידים כגון 15%, 20%, 25% או 30%, הכנסות מדמי מפתח עליהן חל שיעור מס מרבי של 35%. שיעור המס על הכנסות מריבית, דיבידנד, רווח הון ושבח מקרקעין הוא 25% ואם היחיד הינו בעל מניות מהותי שיעור המס הוא 30%.

עיקרי ההכנסות הפטורות ממס בשנים 2013 ו-2014:

- הכנסותיהם של עיוורים ונכים (בשיעור של 100%) מיגיעה אישית פטורות ממס עד לתקרת הכנסה של 602,400 ש"ח לשנה בשנת 2013 ועד להכנסה של 614,400 ש"ח לשנה בשנת 2014, אם נקבעה להם נכות לתקופה של שנה או יותר. במקרה

שנקבעה נכות לתקופה שבין חצי שנה לשנה, יינתן פטור להכנסה כאמור עד לסכום של 72,240 ש"ח בשנת 2013 ו-73,680 ש"ח בשנת 2014. הכנסה שאינה מיגיעה אישית פטורה עד לתקרת הכנסה של 72,240 ש"ח לשנה בשנת 2013 ו-73,680 ש"ח לשנה בשנת 2014. כמו כן, ניתן פטור על הכנסה מריבית (מכספים שמקורם בפיצויים או בכספי ביטוח שנתקבלו בשל נזקי גוף בלבד) עד לסכום של 257,640 ש"ח לשנה בשנת 2013 ו-265,560 ש"ח לשנה בשנת 2014.

- פטור על קצבאות לנכי מלחמה – פטור על קצבאות המשתלמות בשל פצעי מלחמה, פגיעת ספר או פגיעת איבה, וקצבאות המשתלמות מאת אוצר המדינה למי שהיה תלוי בפרנסתו של חייל שמת עקב פעולת איבה.

- קצבאות משרד הביטחון והמוסד לביטוח לאומי (למעט דמי לידה, דמי אבטלה ותגמולי מילואים).

- פיצויי פרישה עד תקרה של 12,120 ש"ח לכל שנת עבודה בשנת 2013 ועד לתקרה של 12,360 ש"ח בשנת 2014. על פיצויים במקרה של מוות תקרת הפטור כפולה. באופן דומה, קבלת כספים מקופת גמל לפיצויים מקנה פטור ממס על הכנסה חודשית אחת לכל שנת עבודה. קבלת כספים מקופה כאמור במקרה של מוות – תקרת הפטור כפולה.

- פטור על הכנסה מהפרשי הצמדה – פטור על הפרשי הצמדה שקיבל יחיד בשל נכס, ובלבד שהתקיימו בו כל אלה:

1. הפרשי הצמדה אינם חלקיים.
 2. לא נתבעו הוצאות ריבית או הפרשי הצמדה בשל הנכס.
 3. הפרשי הצמדה אינם הכנסה לפי סעיף 2(1) לפקודה ואינם רשומים או חייבים ברישום.
- האמור לא יחול על חשבון בקופות גמל.

- הפקדות המעביד לקרן השתלמות בשיעור של 7.5% ממשכורת העובד (8.4% לגבי עובדי הוראה) פטורות ממס בידי העובד, עד למשכורת מרבית של 15,712 ש"ח לחודש. אם הוחזקו ההפקדות בקרן 6 שנים רצופות לפחות, או פחות מכך בתנאי שנמשכו למטרות מסוימות המוגדרות בחוק (למשל לימודים), קבלת הכספים (כולל הצמדה ריבית ורווחים אחרים) תהיה פטורה ממס בידי העובד.

- פטור להכנסה מדמי שכירות מסוימים – פטור על 35% מההכנסות מדמי שכירות מהשכרת נכס ששימש בעסק או במשלח יד בישראל ליחיד שהגיע, הוא או בן זוגו, לגיל פרישה, עד לתקרה ובכפוף לתנאים הקבועים בפקודה.

- פטור על ריבית המשתלמת על פיקדונות ותוכניות חסכון – יחיד שהכנסתו והכנסת בן זוגו בשנת המס 2013 לא עלתה על 61,560 ש"ח (62,760 ש"ח בשנת 2014) יהיה זכאי לניכוי בסך 9,600 ש"ח מהכנסתו החייבת מריבית בשנת 2013 (9,840 ש"ח בשנת 2014), אך לא יותר מכלל הכנסתו מריבית.

מלאו לאחד מבני הזוג 55 שנים ביום 1 בינואר 2003 ובשנת המס הגיע אחד מהם לגיל פרישה, יהא זכאי לניכוי בסך 13,200 ש"ח בשנת 2013 ולניכוי בסך 13,440 ש"ח בשנת 2014 מהכנסתו מריבית, אך לא יותר מכלל הכנסתו מריבית. במידה ושני בני הזוג עמדו בקריטריונים לעיל, יהיה זכאי לניכוי מההכנסה עד לגובה של 16,200 ש"ח בשנת 2013 ועד לגובה של 16,560 ש"ח בשנת 2014.

- הכנסה מקצבה (פנסיה), פרט לקצבה מוכרת, בידי מי שהגיע לגיל פרישה תהיה פטורה ממס עד לתקרת הקבועה בחוק. סכום התקרה מחושב כשיעור של 43.5% מסכום של 8,310 ש"ח בשנת 2013 ו-8,470 ש"ח בשנת 2014. בחוק מגבלה נוספת לעניין מי שקיבל גם מענקים פטורים. שיעור הפטור הוגדל באופן מדורג, החל בשנת 2012, במשך 13 שנים (עד 2025), ועד לפטור בשיעור של 67% בהתאם למפורט בלוח ו-2:

לוח ו-2

שיעורי חישוב הפטור על קצבה מזכה

משנת 2025 ואילך	בשנים 2024-2020	בשנים 2019-2016	בשנים 2015-2012	
67%	52%	49%	43.5%	שיעור הפטור

בנוסף, יינתן פטור ממס על מלוא הקצבה המוכרת, החל במועד שבו הגיע בעל הקצבה לגיל 60 או בעת פרישתו פרישה מוקדמת בשל נכות יציבה בדרגה של 75% או יותר. "קצבה מוכרת" - חלק מקצבה המשולמת על ידי קופת גמל לקצבה שאינה קרן ותיקה, הנובע מתשלומים פטורים.

- עולה חדש ותושב חוזר ותיק ייהנו מפטור על כלל ההכנסות שהם מפיקים מחוץ לישראל במשך 10 שנים מהיום שהיו לתושבי ישראל; הפטור חל גם לגבי הכנסות מחוץ לישראל של חבר בני אדם שהשליטה על עסקיו וניהולם מופעלים בידיהם; נקבע פטור מחובת דיווח לגבי הכנסות מחוץ לישראל שמפיק עולה או תושב חוזר ותיק במשך תקופת ההטבות כאמור לעיל.

תושב חוזר ותיק - מי שחדל להיות תושב ישראל במשך 10 שנים רצופות לפחות לפני חזרתו לישראל.

בנוסף, עולה חדש ותושב חוזר ותיק יכולים לבקש כי בשנה הראשונה בישראל לא יראו אותם כתושבי ישראל (שנת הסתגלות). שנה זו תבוא בחשבון במניין שנות הפטור והתקופות שמפורטות בסעיף 14(ב)(2) לפקודת מס הכנסה.

תושב חוזר פטור ממס, במשך 5 שנים מהיום היה לתושב ישראל, על הכנסות מחוץ לישראל, או שמקורן בנכסים מחוץ לישראל שרכש בתקופת שהותו מחוץ לישראל, ושאין הכנסות מעסק.

תושב חוזר – מי שחדל להיות תושב ישראל במשך 6 שנים רצופות לפחות לפני חזרתו לישראל.

- הכנסות מהשכרת דירה למגורים עד לסכום של 4,980 ש"ח לחודש בשנת 2013 וסכום של 5,080 ש"ח לחודש בשנת 2014.⁴

- מלגה שניתנה לסטודנט או לחוקר בתקופת לימודיו במוסד לימוד ומחקר, ולגבי חוקר הפטור ניתן עד לתקרה (96,000 ש"ח בשנת 2013, 98,000 ש"ח בשנת 2014).

4 יצוין כי קיים מסלול מס מופחת של 10% ללא יכולת לנכות הוצאות. במסלול זה המס סופי ולא ניתן לקזז את ההכנסה ו/או לקבל זיכוי או פטור ממס.

הוצאות מוכרות

הבסיס להכרה בהוצאות בידי היחיד הוא האם ההוצאות הוצאו בייצור הכנסתו בשנת המס. בפקודת מס הכנסה ישנן הוראות שונות לגבי הוצאות ספציפיות המתירות את ההוצאות בניכוי מההכנסה, וכן הוראות המגבילות אותן או שאינן מתירות את ניכוי.

זיכויים ממס

כאמור, זיכוי מהמס הינו סכום אותו ניתן לנכות מהמס, ובלבד שלא יינתן זיכוי לנישום בסכום העולה על סכום המס שחייב בו הנישום. זיכויי המס הקיימים נחלקים לשתי קבוצות: נקודות זיכוי וסכומים הקשורים בפעילות היחיד המוגבלים לעיתים בתקרה. שוויה של נקודת זיכוי לשנות המס 2013 ו-2014 עמד על 218 ש"ח לחודש.

להלן עיקר הזיכויים:

- יחיד שהיה תושב ישראל בשנת המס זכאי ל-2 נקודות זיכוי.
- זיכוי בעד נסיעה למקום ההשתכרות – רבע נקודת זיכוי.
- אישה זכאית לחצי נקודת זיכוי נוספת בחישוב נפרד, או בחישוב מאוחד אם היא 'בן הזוג הרשום'.
- 'בן זוג רשום' זכאי לנקודת זיכוי בשל בן/בת זוגו שכלכלתו בשנת המס הייתה עליו, בתנאי שלפחות אחד מבני הזוג הגיע לגיל פרישה או אחד מהם עיוור או נכה.
- אישה בחישוב נפרד ויחיד שהוא הורה במשפחה חד-הורית וכלכלת ילדיו חלה עליו, זכאים לנקודת זיכוי בשל כל ילד לגבי כל אחת מהשנים שבין שנת לידתו של הילד לבין השנה שבה הגיע לגיל 18. בשנת המס שבה נולד הילד ובשנת המס שבה הגיע לגיל 18 הזכאות היא לחצי נקודת זיכוי. עפ"י תיקון מס' 170, החל משנת 2012, תינתן נקודת זיכוי נוספת בשל כל ילד משנת המס שלאחר שנת לידתו ועד לשנת המס שבה מלאו לו 5 שנים.
- גבר זכאי לנקודת זיכוי אחת בשנת לידתו של פעוט ובשנת המס בה מלאו לו שלוש שנים וכן לשתי נקודות זיכוי בשנת המס שלאחר לידתו של הפעוט ובשנת המס שלאחריה.
- יחיד שהוא הורה במשפחה חד-הורית, שכלכלת ילדיו חלה עליו, זכאי לנקודת זיכוי אחת נוספת, בשל היות משפחתו חד-הורית.
- עולה חדש זכאי ל-3 נקודות זיכוי שנתיות ב-18 החודשים הראשונים לעלייתם, ל-2 נקודות זיכוי בשנים עשר החודשים שלאחר מכן ולנקודת זיכוי אחת בשנים עשר החודשים הבאים.
- בשל הפקדה בקופת גמל לקצבה מהכנסה משכר המהווה בסיס לפנסיה ניתן לעובד זיכוי ממס בשיעור של 35% מההפקדה (עד לתקרה).
- בשל הפקדה בקופת גמל לביטוח חיים, ניתן ליחיד זיכוי מהמס בשיעור של 25% מההפקדה (עד לתקרה).
- על תרומות למוסד ציבורי ניתן זיכוי בשיעור של 35% ליחיד (שיעור מס חברות לחבר בני אדם) מסכום התרומה, עד לתקרה של 30% מההכנסה החייבת, או עד 9,130,000 ש"ח בשנה בשנת 2013, לפי הנמוך מביניהם (בשנת 2014 התקרה היא 9,304,000 ש"ח).

ש"ח). הסכום המינימאלי לתרומות בשנת 2013 עמד על 180 ש"ח, ובשנת 2014 עמד על 190 ש"ח. אם התורם זכאי לניכוי בשל הוצאות למחקר ופיתוח, סך הניכוי והזיכוי יחדיו לא יעלו על 50% מהכנסתו החייבת של הנישום.

- לעובדי תעשייה יינתן זיכוי מהמס בשיעור של 15% מהכנסה מעבודה במשמרת שנייה או שלישית. סכום הזיכוי לא יעלה על 11,040 ש"ח בשנת 2013 ועל 11,280 ש"ח בשנת 2014. הזיכוי לא יינתן בשל חלק ההכנסה העולה על 126,120 ש"ח לשנה בשנת 2013 ועל 128,520 בשנת 2014.
- חייל משוחרר משירות סדיר זכאי ל-2 נקודות זיכוי שנתיות למשך 3 שנים, אם שירת 23 חודשים לפחות לגבר ו-22 חודשים לפחות לאשה. אם שירתו פחות מכך הם זכאים לנקודת זיכוי שנתית אחת למשך 3 שנים. הזיכוי ניתן בשל כל הכנסה מיגיעה אישית, על הכנסותיו החל מהחודש שלאחר החודש שבו סיים החייל את שירותו הסדיר.
- יחיד שסיים תואר ראשון זכאי לקבל נקודת זיכוי אחת ב-3 שנות מס החל בשנת המס שלאחר שנת המס שבה הסתיימו לימודיו לתואר הראשון.
- יחיד שסיים תואר שני זכאי למחצית נקודת זיכוי ב-2 שנות מס החל בשנת המס שלאחר שנת המס שבה הסתיימו לימודיו לתואר השני.
- בשל תעודת מקצוע זכאי למחצית נקודת זיכוי ב-3 שנות מס החל בשנת המס שלאחר שנת המס שבה הסתיימו לימודיו.
- בשל דוקטורט ברפואה או רפואת שיניים זכאי יחיד לנקודת זיכוי אחת ב-3 שנות מס ומחצית נקודת זיכוי ב-2 שנות מס החל בשנת המס שלאחר שנת המס שבה הסתיימו לימודיו לדוקטורט.
- יחיד שבתחום עיסוקו נדרשת התמחות, רשאי לבחור את מועד מימוש הטבת הזיכוי: בשנת המס שלאחר סיום לימודיו לתואר האקדמי או החל בשנת המס שלאחר השנה שבה סיים את התמחותו, בכפוף לכך שתקופת ההתמחות תחל לא יאוחר משנת המס שלאחר שנת המס שבה הסתיימו לימודיו לתואר האקדמי האמור.
- חוק ההסדרים לשנים 2013 ו-2014 קבע כי מי שסיים את לימודיו לתואר או ללימודי מקצוע בשנים 2014-2015, יהיה זכאי לנקודות זיכוי כאמור רק בשנה אחת מבין השנתיים, שהן השנה שלאחר השנה שבה הסתיימו לימודיו והשנה שלאחריה, לפי בחירתו. לגבי מי שסיים את לימודיו החל בשנת 2016, יחול עליו המצב שהיה קיים עד לסוף שנת 2013.
- תושבים המתגוררים בישובים מסוימים זכאים לזיכויים בשיעורים של 12%, 15%, 19%, 20% ו-24% בשנת 2013 ולזיכויים בשיעורים של 11%, 14%, 18%, 20% ו-22% בשנת 2014 מההכנסה מיגיעה אישית (מוגבל בתקרה).

מס שלילי:

ב-27 בדצמבר 2007 פורסם ברשומות החוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ולצמצום פערים חברתיים (מס הכנסה שלילי), התשס"ח-2007. החוק נחקק במטרה לעודד תעסוקה, להיטיב עם השכבות החלשות ולצמצם פערים חברתיים, **באמצעות מענק כספי** המכונה "מענק עבודה" חל על שכירים או עצמאים ומושפע ממספר

מרכיבים: רמת הכנסת העובד, מספר ילדים במשפחה, קיומן של הכנסות נוספות וכדומה.

מס חברות

מס החברות המוטל על חבר בני אדם מחושב באופן הבא:

- מהדוחות הכספיים, המבוקרים על-ידי רואה חשבון, נלקח הרווח החשבונאי של החברה בשנת המס.
- פקודת מס הכנסה (וחוקים נלווים) מתירה לעיתים הוצאות או מחייבת במס הכנסות בדרך שונה מאשר לפי הכללים החשבונאיים. על כן, מייצג החברה (לרוב רואה החשבון) עורך דוח התאמה לצרכי מס הכנסה, אותו הוא מצרף לדוחות החשבונאיים המוגשים למס הכנסה.
- לצורך חישוב המס החל על חבר בני אדם יש להכפיל את ההכנסה החייבת בשיעור המס החל עליה.

שיעור המס

תיקון 147 לפקודת מס הכנסה (תכנית המסים הרב שנתית) הפחית את שיעור מס החברות עד לשיעור של 25%. בתיקון 171 לפקודת, אשר בוצע במסגרת חוק ההתייעלות הכלכלית שפורסם ביולי 2009, נקבעה הפחתה נוספת עד לשנת המס 2016. שיעור המס בשנת 2011 עמד על 24%. בשנת 2011 בוטל מתווה ההפחתה האמור ונקבע כי החל משנת 2012 יחול שיעור מס של 25%. במסגרת חוק ההסדרים לשנים 2013 ו-2014 הועלה שיעור המס ל-26.5% החל בשנת 2014.

חוק עידוד השקעות הון

מטרת החוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט-1959 (להלן – חוק לעידוד השקעות הון), היא עידוד השקעות הון ויוזמה כלכלית, באופן שבו תינתן עדיפות לחדשנות ולפעילות באזורי פיתוח, לשם פיתוח כושר הייצור של משק המדינה, שיפור יכולתו של המגזר העסקי להתמודד בתנאי תחרות בשווקים בין-לאומיים ויצירת תשתית למקומות עבודה חדשים ובני קיימא. לשם הגשמתה של מטרת החוק, קיימות בו הוראות למתן מענקים, פטורים, הנחות, הקלות והיתרים.

חוק המדיניות הכלכלית לשנים 2011 ו-2012 כלל רפורמה בחוק לעידוד השקעות הון, שמטרתה להתאים את ההטבות הניתנות על פיו לאתגרים הכלכליים העדכניים של המשק הישראלי, לפשט את הוראות החוק המורכבות, לצמצם את ריכוזיות ההטבות ולהגביר את העדפת הפריפריה על המרכז.

ברפורמה בוטל מסלול ההטבות החלופי שבחוק עידוד השקעות הון. הוראות החוק טרם הרפורמה חלות על חברות להן אושרה תכנית עד לתום שנת המס 2010, שבחרו שלא לעבור למסלול ההטבות החדש שנקבע החל משנת 2011. בהתאם להוראות אלה ניתנות הטבות מס, הכוללות שיעור מס מופחת כדלהלן:

- מפעלים מאושרים במסלול מענקים – שיעור המס החל (ברוב המקרים) הוא 25%.
- במפעלים מאושרים במסלול מענקים שיש בהם השקעת חוץ, שיעור המס החל

הוא בין 10% לבין 25%, בהתאם לשיעור השקעת החוץ.

■ מפעלים מאושרים במסלול ההטבות החלופי זכאים לפטור ממס לתקופה של שנתיים, שש שנים או עשר שנים, בהתאם למיקום הגיאוגרפי של המפעל. במסלול זה תחויב ההכנסה שחולקה כדיבידנד במס חברות (בשיעורים שבין 10% לבין 25%). מפעל מאושר באזור פיתוח א' יכול לבחור במסלול של תשלום מס חברות בשיעור של 11.5% לתקופה של עשר שנים, ללא חיוב במס חברות נוסף בעת חלוקת דיבידנד.

■ שיעור המס החל על דיבידנד שחילק מפעל מאושר הוא 15%.

■ מפעל "אסטרטגי" שביצע השקעות ענק, זכאי לפטור מלא ממס על הכנסות המפעל ועל הכנסות מדיבידנד.

ברפורמה הוגדר "מפעל מועדף" שהינו מפעל תעשייתי התורם לתוצר המקומי הגולמי. הזכאות להטבות תיבחן כל שנה ושנה, ולחברה יינתנו הטבות בשנים בהן עמדה בתנאים המצוינים בחוק. שיעורי המס אשר נקבעו ברפורמה זו עברו שינוי בחוק ההסדרים לשנים 2013 ו-2014 כפי שמפורט בלוח ו-3.

לוח ו-3

שיעורי חישוב הפטור על קצבה מזכה

בשנים 2011-2012	בשנת 2013	בשנת 2014 ואילך	
10%	7%	9%	אזור פיתוח א
15%	12.5%	16%	שאר הארץ

הערה ללוח: השיעורים מעודכנים לשינויים שנעשו בחוק ההסדרים לשנים 2013 ו-2014.

ברפורמה הוגדר גם "מפעל מועדף מיוחד" המתייחס לחברות ענק (חברות עם הכנסות של עשרות מיליארדי ש"ח ועם הכנסה מועדפת של 1.5 מיליארד ש"ח או יותר). הטבה תינתן למפעל התורם תרומה מהותית לפעילות הכלכלית בישראל ויש בו כדי לקדם יעדים לאומיים בישראל (בין השאר נבחנים המיקום הגיאוגרפי של המפעל ושכר העובדים – לפי התוכנית העסקית המנומקת של המנהלים). שיעור המס החל על הכנסה ממפעל מועדף מיוחד החל מ-2014 נקבע ל-5% באזור פיתוח א' ו-8% בשאר הארץ.

מס רווחי הון

בסיס המס

רווח הון הינו רווח הנוצר בעת מכירת נכסים, למעט הנכסים שלהלן:

- נכסים, שאינם נדל"ן, המוחזקים על ידי יחיד לשימוש האישי.
- מלאי עסקי (הכנסה ממכירת מלאי עסקי היא הכנסה עסקית).
- זכות במקרקעין המשמשים לצרכי מגורים, או זכות במקרקעין עליה חלות הוראות חוק מיסוי מקרקעין.
- לשם חישוב המס החל על רווח ההון מחלקים אותו לשני חלקים – רווח ההון הריאלי ורווח ההון האינפלציוני.

שיעור המס החל על יחידים

שיעור המס החל על רווח הון ריאלי שנצבר החל מיום 1.1.2003 מוגבל ל-25%. שיעור המס על רווח הון כאמור ל-25% (בפועל שיעור זה הוא שיעור קבוע, פרט ליחיד שמלאו לו 60 שנה, הזכאי למדרגת מס תחילית של 10% גם לגבי הכנסה שאינה מגיעה אישית). במכירת נייר ערך על ידי "בעל מניות מהותי" (10% שליטה או יותר), יהיה שיעור המס מוגבל ל-30%.

שיעור המס החל על רווח הון ריאלי שנצבר עד ליום 1.1.2003 הוא שיעור המס השולי של היחיד, כאשר מדרגת המס התחילית לעניין זה היא 30%. כלומר, רווח ההון הריאלי יצורף אחרון להכנסות היחיד ויחולו עליו שיעורי המס בהתאם למדרגת המס שאליה הגיע היחיד לאחר צירוף רווח ההון הריאלי ליתר הכנסותיו, אך לא פחות מ-30% (מגבלה זו אינה חלה על יחיד שמלאו לו 60 שנה, הזכאי למדרגת מס תחילית של 10% גם לגבי הכנסה שאינה מגיעה אישית). ייחוס רווח ההון הריאלי בין שתי התקופות יעשה בשיטה הליניארית, דהיינו לפי יחס הזמן בין התקופות.

על הרווח ההון האינפלציוני שהצטבר עד ליום 31.12.1993 חל מס בשיעור של 10%. רווח הון אינפלציוני שנוצר לאחר תאריך זה אינו חייב במס.

הנחות ושיעורי מס מיוחדים לעניין ניירות ערך וקרנות נאמנות:

- רווח הון בידי יחיד ממכירת אגרת חוב, נייר ערך מסחרי, מלווה או הלוואה, שאינם צמודים למדד, יהיה חייב במס בשיעור של 15%, ואם המוכר הוא "בעל מניות מהותי" בשיעור של 20%.

- לעניין קרנות נאמנות:

- רווחים שחילקה קרן נאמנות חייבת (קרן החייבת במס על רווחיה והכנסותיה) או רווח הון ריאלי ממכירת יחידה בה – פטורים ממס בידי יחידים (כל עוד ההכנסה אינה עסקית והיחידה אינה מוחזקת בעסק).

- רווחים שחילקה קרן נאמנות פטורה (קרן הפטורה ממס על רווחיה והכנסותיה) או רווח הון ריאלי ממכירת יחידה בה – חייבים במס בשיעור של 25% בידי יחידים.

שיעור המס החל על חברות

שיעור המס החל על רווח הון ריאלי של חברות זהה לשיעור מס חברות. בשנת 2013 רווח הון ריאלי היה חייב במס חברות בשיעור של 25%. שיעור מס רווח ההון בשנת 2014 ואילך עלה ל-26.5%.

על רווח ההון האינפלציוני שהצטבר עד ליום 31.12.1993 חל מס בשיעור של 10%. רווח הון אינפלציוני שנוצר לאחר תאריך זה אינו חייב במס.

מיסוי מקרקעין

המיסוי על המקרקעין כולל את סוגי המסים שלהלן:

1. מס שבח
2. מס רכישה
3. מס רכוש

עסקאות מכר דירה ממוסות בעיקר בשני אופנים:
מס שבח המוטל על מוכר הדירה ומס רכישה המוטל על רוכש הדירה.

מס שבח

מס שבח מוטל על הרווח הנוצר בעת מכירת נדל"ן הממוקם בישראל.
שיעורי המס על השבח דומים לשיעורי המס החלים על רווח הון, הן על החלק הריאלי והן על החלק האינפלציוני.

- פטורים והנחות עיקריים
- על נדל"ן שנרכש עד שנת 1948 משולם מס שבח בשיעור של 12% בלבד. על נדל"ן שנרכש בין השנים 1949 ל-1960 נוסף 1% לכל שנה. לגבי מכירת מקרקעין בבעלות חברות, או בידי יחיד שקיבל זכות במקרקעין בפירוק חברה, יחולו הוראות אלו עד תום שנת המס 2004. החל משנת המס 2005 יגדל שיעור המס ב-1% כל שנה, עד ששיעורו יהיה שווה לשיעור המס הרגיל החל על השבח.
- הוצאות מימון ריאליות לרכישת מקרקעין מותרות לניכוי כנגד השבח ממכירת המקרקעין.
- מכירת נדל"ן למדינה, לרשות מקומית, לקרן הקיימת לישראל ולקרן היסוד-המגבית המאוחדת לישראל, ללא תמורה – פטורה ממס.
- מוסדות ממשלה ומוסדות לאומיים פטורים ממס שבח בגין מכירת נדל"ן.
- הורשת דירה למוסד ציבורי תאפשר למוסד, בתנאים מסוימים, למכור את הדירה שירש בפטור ממס שבח.
- מכירה של דירת מגורים על ידי יחיד תהיה פטורה ממס שבח אם התקיימה אחת מעילות הפטור כמפורט להלן:
 - פטור לדירה יחידה –
 - בשנת 2013 - הדירה הנמכרת היא דירתו היחידה של המוכר בישראל, בארבע השנים שקדמו למכירה לא הייתה לו בעת ובעונה אחת יותר מדירת מגורים אחת והוא לא מכר דירת מגורים אחרת בפטור ב-18 חודשים שקדמו למכירה.
 - בשנת 2014 ואילך -
 - הדירה הנמכרת היא דירתו היחידה של המוכר בישראל, הוא בעל הזכות בדירת המגורים במשך תקופה של 18 חודשים לפחות מיום שהייתה לדירת מגורים כהגדרתה בחוק מיסוי מקרקעין והוא לא מכר דירת מגורים אחרת בפטור במשך 18 החודשים שקדמו למכירה.
 - הפטור על דירה יחידה הוגבל לתקרה בשווי של 4,500,000 ש"ח. השבח הריאלי החייב המיוחס למרכיב התמורה העולה על 4,500,000 ש"ח יחויב במס.
 - חוקקה הוראת מעבר לשנים 2014-2017 (להלן – תקופת המעבר)

שקבעה כי מי שביום 1.1.14 הייתה לו יותר מדירת מגורים אחת בישראל לא יהיה זכאי לפטור בשנים אלו.

□ התווסף תנאי לזכאותו של תושב חוץ לפטור – לתושב החוץ אין דירת מגורים במדינה בה הוא תושב. תחולת הוראה זו במכירה מיום 1.1.2014.

□ פטור אחת לארבע שנים –

■ בשנת 2013 - הדירה נמכרה לאחר ארבע שנים או יותר לאחר מכירת דירה אחרת בפטור על ידי המוכר (אין מניעה לכך שהמוכר הינו בעלים של דירות נוספות).

■ בשנת 2014 ואילך - בוטלה הוראה זו ונקבע כי מי שמוכר דירת מגורים שאינה דירתו היחידה, יחויב במס בשיעורים הרגילים על החלק מהשבח שנצבר בתקופה מיום 1.1.14 ועד ליום המכירה. השבח שנצבר עד ליום 1.1.14 יהיה פטור ממס.

■ בנוסף, נקבעו הוראות מעבר לתקופת המעבר (2014-2017) לפיהן הפטור על השבח לתקופה שמיום הרכישה ועד 1.1.2014 יחול על מוכר לגבי מכירת 2 דירות מגורים כאמור בתקופת המעבר, ובלבד שהדירות לא נמכרו לקרוב ומכירת אחת הדירות, לפחות, נעשתה ארבע שנים או יותר לאחר מכירת דירה אחרת בפטור.

פטור בהחלפת שתי דירות מגורים לדירה שלישית – ניתן פעם אחת בחיים - פטור במכירת דירת מגורים ראשונה, כאשר בידי המוכר דירה נוספת (החל בשנת 2014 – דירה אחת נוספת), אותה מכר בפטור ממס תוך 12 חודשים מיום מכירת הדירה הראשונה, וסכום שוויון של שתי הדירות אינו עולה על 1,986,000 ש"ח בשנת 2013 (2,024,000 ש"ח בשנת 2014), ובלבד שהמוכר רכש בשנה שלפני מכירת הדירה הנוספת, או ירכוש בשנה שלאחר מכירתה, דירה אחרת ששוויה 75% לפחות משווי שתי הדירות הנמכרות. היה שוויון של שתי הדירות גבוה מ-1,986,000 ש"ח בשנת 2013 (מ-2,024,000 ש"ח בשנת 2014), אך לא יותר מ-3,303,000 ש"ח בשנת 2013 (מ-3,367,000 ש"ח בשנת 2014), יינתן פטור ממס על הדירה השנייה בגובה ההפרש שבין 1,986,000 ש"ח בשנת 2013 (2,024,000 ש"ח בשנת 2014) לבין שוויה של הדירה הנוספת.

□ פטור ממס במכירת דירה שנתקבלה בירושה על ידי צאצא של המוריש או על ידי בן זוגו – אם המוריש היה בעל דירה יחידה והיה זכאי לפטור לו מכר אותה ערב פטירתו.

■ פטור במכירת זכות במקרקעין שתמורתה מושפעת מזכויות בנייה לפי תמ"א 38 - מטרתה של תכנית תמ"א 38 היא ליצור כלים המיועדים להקל על ביצוע חיזוקם של מבנים ולעודד בעלי בתים לחזק את נכסיהם ולשפר את עמידותם מפני רעידות אדמה.

■ סעיפים 49לב-49לז לחוק מיסוי מקרקעין, מעניקים פטור ממס שבח מקרקעין וממס מכירה במכירת זכות במקרקעין שתמורתה מושפעת מזכויות בניה שניתנו לפי תכנית החיזוק, כאמצעי מימון לביצוע עבודות החיזוק.

■ הענקת פטור ממסים להעברת מפעל לאזור מוטב – המטרה המוצהרת של פטור זה הינה עידוד העברת מפעלים לאזורי פריפריה לצורך חיזוק אזורים אלה מבחינת מקומות תעסוקה. החוק קובע כי במקרה של מכירת מקרקעין במפעל קיים (שאינו

אזור עדיפות) שנעשתה לשם העברת המפעל לאזור מוטב תהיה המכירה פטורה ממס, בהתקיים התנאים הנקובים. מדובר בהוראת שעה שתחול ביחס למי שרכש מקרקעין שהם מפעל באזור מוטב עד סוף שנת המס 2009, ובתנאי שהמכירה בוצעה תוך 4 שנים מיום רכישת הזכות במקרקעין כאמור.

מס רכישה

מס רכישה מוטל על שווי הרכישה של מקרקעין (דירות, משקים חקלאיים, מבנים עסקיים וקרקעות), בשיעורי מס מדורגים בהתאם לשווי המקרקעין.

שיעורי המס מפורטים בלוחות ו-4א, ו-4ב, ו-4ג להלן:

לוח ו-4א

שיעורי מס רכישה על נדל"ן בשנים 2013 ו-2014 (בש"ח ובאחוזים)

שעור המס (באחוזים)	מחיר הנכס בשקלים חדשים			סוג הנכס (בש"ח)
	(ג) מ-16/1/14 עד 215/1/2015	(ב) מ-1/8/2013 עד 15/1/2014	(א) מ-16/01/2013 עד 31/07/2013	
				דירות
0%	עד 1,517,210	עד 1,470,560	עד 1,470,560	דירה יחידה ¹
3.5%	מ-1,517,211 ועד 1,799,605	מ-1,470,561 ועד 1,744,270	מ-1,470,561 ועד 1,744,270	
5%	מ-1,799,606 ועד 4,642,750	מ-1,744,271 ועד 4,500,000	1,744,271 ומעלה	
8%	מ-4,642,751 ועד 15,475,835	מ-4,500,001 ועד 15,000,000		
10%	15,475,836 ומעלה	15,000,001 ומעלה		
5%	עד 1,123,910	עד 1,089,350	עד 1,089,350	דירה שנייה ומעלה
6%	מ-1,123,911 ועד 3,371,710	מ-1,089,351 ועד 3,268,040	מ-1,089,351 ועד 3,268,040	
7%	מ-3,371,711 ועד 4,642,750	מ-3,268,041 ועד 4,500,000	3,268,041 ומעלה	
8%	מ-4,642,751 ועד 15,475,835	מ-4,500,001 ועד 15,000,000		
10%	15,475,836 ומעלה	15,000,001 ומעלה		

הערות:

- (1) לאור פיזור כנסת ישראל ה-19 ותחולתו של סעיף 38 לחוק יסוד הכנסת, הוראות סעיף 9(ג1) שהיו אמורות לפוג ביום 31.12.14 ממשיכות לעמוד בתוקפן עד ליום 30.6.15. לאור זאת המדרגות בעמודה (ג) ושיעורי המס המתאימים להן לא ישתנו ביום 31.12.14. ביום 16.1.15 היה תיאום לסכומי מדרגות המס (מבלי לשנות את שיעורי המס המתאימים).
- (2) במסגרת חוק ההסדרים 2013 ו-2014 נקבע כי החל ביום 1.8.2013 – שיעורים אלה יינתנו ליחיד תושב ישראל בלבד.

לוח ו-4ב

שיעורי מס רכישה על נדל"ן משנת 2015 ואילך

(בש"ח ובאחוזים)

שעור המס (באחוזים)	מחיר הנכס בשקלים חדשים	שעור המס (באחוזים)	מחיר הנכס בשקלים חדשים	סוג הנכס (בש"ח)
	(ב) מ-1/07/2015 עד 15/01/2016		(א) מ-16/01/2015 עד 30/06/2015	
				דירות
0%	עד 1,568,800	0%	עד 1,568,800	דירה יחידה ²
3.5%	מ-1,568,801 ועד 1,860,790	3.5%	מ-1,568,801 ועד 1,860,790	
5%	מ-1,860,791 ועד 4,800,605	5%	מ-1,860,791 ועד 4,800,605	
8%	מ-4,800,606 ועד 16,002,015	8%	מ-4,800,606 ועד 16,002,015	
10%	16,002,016 ומעלה	10%	16,002,016 ומעלה	
3.5%	עד 1,126,475	5%	עד 1,162,120	דירה שנייה ומעלה
5%	מ-1,126,476 ועד 4,800,605	6%	מ-1,162,121 ועד 3,486,350	
8%	מ-4,800,606 ועד 16,002,015	7%	מ-3,486,351 ועד 4,800,605	
10%	16,002,016 ומעלה	8%	מ-4,800,606 ועד 16,002,015	
		10%	16,002,016 ומעלה	

הערה:

(1) לאור פיזור כנסת ישראל ה-19 ותחולתו של סעיף 38 לחוק יסוד הכנסת, הוראות סעיף 9(ג1) (1) שהיו אמורות לפוג ביום 31.12.14 ממשיכות לעמוד בתוקפן עד ליום 30.6.15. לאור זאת המדרגות בלוח ו-4א בעמודה (ג) ושיעורי המס המתאימים להן לא ישתנו ביום 31.12.14. ביום 16.1.15 היה תיאום לסכומי מדרגות המס (מבלי לשנות את שיעורי המס המתאימים). וביום 1.7.15 ישתנו שיעורי המס לדירה שאינה דירה יחידה לפי סעיף 9(ג1ד) (1).

(2) במסגרת חוק ההסדרים 2013 ו-2014 נקבע כי החל ביום 1.8.2013 – שיעורים אלה יינתנו ליחיד תושב ישראל בלבד.

לוח ו-4ג

שיעורי מס רכישה על נדל"ן

(בש"ח ובאחוזים)

שעור המס (באחוזים)	מחיר הנכס בשקלים חדשים			
	(ג) מ-16/01/2015 עד 15/1/2016	(ב) מ-16/01/2014 עד 15/1/2015	(א) מ-16/01/2013 עד 15/1/2014	
0.5%	עד 347,755	עד 336,320	עד 325,980	משק חקלאי
5%	347,756 ומעלה	336,321 ומעלה	325,981 ומעלה	
6% ⁽¹⁾				מבנים עסקיים וקרקעות

מקור: חוק מיסוי מקרקעין ותקנות מס שבח ומס רכישה.

הערה ללוח:

(1) עד ל-31.7.13 שיעור מס רכישה עמד על 5%. החל מחודש אוגוסט 2013 עלה שיעור מס רכישה על קטגוריה זו ל-6%, אך במידה והקרקע מיועדת לבניית דירת מגורים אחת לפחות תוחזר לרוכש שישית ממס הרכישה (1% מתוך 6%) ששילם.

פטורים והנחות עיקריים

- פטור למוסדות לאומיים על נכסי מקרקעין שנרכשו על-ידם, כמפורט בתקנה 4 לתקנות מס שבח מקרקעין (מס רכישה), התשל"ה-1974 (להלן: תקנות מס רכישה). המוסדות הלאומיים זכאים לפטור מלא ממס רכישה. פטור דומה ניתן גם למדינות חוץ, כמפורט בתקנה 15 לתקנות.
- רכישת דירת מגורים, עסק, או רכישת קרקע לצורך בנייה למגורים או לעסק על ידי עולה חייבת במס רכישה בשיעור מוגבל של 0.5% עד תקרת שווי (בשנת 2013 תקרת השווי עמדה על 1,593,755 ש"ח ובשנת 2014 על 1,644,310 ש"ח). ההטבה לעולים ניתנת ברכישת דירה עד שבע שנים מיום עלייתם לארץ. בגין הסכום העולה על תקרת השווי ישלם העולה 5% מס רכישה.
- על רשויות מקומיות הרוכשות נכסי מקרקעין לא מניבים חל מס רכישה בשיעור מופחת של 0.5%.
- תאגידים מסוימים – לרבות המוסד לביטוח לאומי, רשות השידור, רשות הנמלים והרכבות, יד ושם, מגן דוד אדום ועוד שרכשו נכסי מקרקעין, כמפורט בתקנה 3 לתקנות מס רכישה, חייבים במס רכישה בשיעור מופחת של 0.5%.
- מוסדות ציבור שרכשו נכסי מקרקעין, לשימוש עכשווי או עתידי של המוסד, חייבים במס רכישה בשיעור מופחת של 0.5%.
- נכי צה"ל והורים שכולים, שרכשו נכסי מקרקעין חייבים במס רכישה בשיעור מופחת של 0.5%. הזכאות להטבה זו ניתנת פעמיים בחיים.

מס רכוש

החל מיום 1 בינואר 2000 נקבע מס רכוש בשיעור של 0%, אך נותר בעינו חוק מס רכוש וקרן פיצויים, התשכ"א-1961 (להלן – חוק מס רכוש), כדי לאפשר את המשך קיומה של מסגרת חקיקה לעניין הקרן לפיצוי ניזוקים, המשמשת לפיצוי בשל נזקי מלחמה ופעולות איבה. כיוון שמקור המימון של הקרן הוא כספי מס רכוש, כולל החוק הוראה שלפיה, עם ביטול מס רכוש, תמומן הקרן מכספים המתקבלים ממס רכישה.

סעיף 2א לחוק מס רכוש קובע ש-10% ממס הרכוש וכן 15% ממס הרכישה הנגבים בכל שנה יהיו קרן מיוחדת לתשלום פיצויים בעד נזק. במונח "נזק" הכוונה לנזק מלחמה, נזק עקיף ונזק בצורת.

גבייה ודיווח

יחידים

מס הכנסה נגבה באופן הבא:

א. ניכוי מס במקור:

- שכיר – המס עבור העובד משולם ע"י המעביד למס הכנסה.
- ספקים – סעיף 164 לפקודת מס הכנסה מונה מספר סוגי תשלומים שמהם מוטלת החובה על המשלם לנכות מס בעת התשלום.

ב. מקדמות ומס :

עצמאי ותאגיד – המס משולם מדי חודש כמקדמות על חשבון המס (ניתן לנכות מסכום המקדמות מס שנוכה במקור). המקדמות מחושבות, בדרך כלל, כאחוז מסוים מהמחזור, אשר נקבע כיחס שבין המס לבין המחזור על פי הדוח השנתי הידוע האחרון.

ג. מס לפי דוח:

לאחר תום שנת המס מוגש דו"ח שנתי לרשויות המס ומחושבת יתרת המס הסופית לתשלום או להחזר.

שורה של צווים ותקנות קובעת את חבות הניכוי במקור ומסדירה אותו. הצווים והתקנות מגדירים את החייבים בניכוי במקור, את סוגי התשלומים ואת שיעורם.

עיקרי ההכנסות החייבות בניכוי מס במקור הן: משכורת ושכר עבודה, שכר סופרים, עמלות ביטוח, שכר מרצים, שכר דירקטורים, שכר ספורטאים, עבודות בנייה וקבלנות, הלבשה, מתכת, חשמל ואלקטרוניקה, תשלומים בעד שירותים או נכסים, תמורה ממכירת ניירות ערך זרים, דיבידנדים, הימורים והגרלות, ריבית, רווח הון ממכירת ניירות ערך, מסחר ועיבוד יהלומים.

כאשר לשכיר יש יותר ממקור הכנסה אחד, מנוכה מס במקור, בשיעור של 45% בשנת 2013 ובשיעור של 48% בשנת 2014, מכל משרה נוספת מעבר למשרה העיקרית (ממנה מנוכה מס לפי מדרגות המס), אלא אם כן פנה הנישום לפקיד השומה לצורך "תיאום מס" – קביעת שיעור המס השולי ונקודות הזיכוי הרלוונטיים לחישוב המס על הכנסותיו הנוספות.

שנת המס בישראל חופפת את השנה הקלנדארית. יחיד נדרש להגיש דוח תוך ארבעה חודשים מתום שנת המס, ואולם מי שהדוח שלו מבוסס על מערכת חשבונות מלאה לפי שיטת החשבונאות הכפולה נדרש להגיש דוח תוך חמישה חודשים מתום שנת המס.

על פי החוק קיימת חובת דיווח על כל היחידים, אולם מכיוון שרוב השכירים משלמים את מלוא המס דרך שיטת הניכויים במקור, ישנם פטורים מחובת הדיווח על פי תקנות הפטור.

במסגרת הסמכויות שניתנו לשר האוצר, ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, השר מפרסם תקנות מיוחדות הפוטרות מהגשת דין וחשבון על הכנסה במקרים הבאים:

1. ההכנסות בשנת המס הנובעות אך ורק מהמקורות המפורטים להלן או מצירופם, בתנאי שלא עלו על סכום התקרה שנקבעה:

א. **משכורת** (לרבות קצבאות ממעביד או מקופת גמל, קצבה שהוונה ומענק פרישה החייבים במס), וכן הכנסה של עובד ממימוש מניה שהוקצתה לו בהקצאת מניות באמצעות נאמן, בתנאי שנוכה ממנה מס כחוק. אם בתקופה כלשהי בשנת המס היו הכנסות ממספר מעבידים, או ממקורות הכלולים לעיל, או יותר ממשכורת אחת – בתנאי שנוכה מאחד הסכומים מס במקור, ומשאר הסכומים נוכה מס במקור בשיעור שאינו נמוך משיעור המס המרבי (45% בשנת 2013 ו-48% בשנת 2014) או משיעור שקבע פקיד השומה ("תיאום מס"). התקרה שנקבעה למשכורת לשנת 2013 עמדה על 650,000 ש"ח, ולשנת 2014 על 649,000 ש"ח.

ב. **דמי שכירות** ששולם עליהם מס לפי סעיף 122 לפקודה (מס בשיעור 10%, בתנאים הקבועים בסעיף). התקרה שנקבעה לדמי שכירות לשנים 2013 ו-2014 עמדה על 337,000 ש"ח.

ג. **הכנסת חוץ** שנקבע לה פטור ממס או ששולמה בשלה מקדמת מס (במסגרת ה"דיווח המקוצר"), שסכומה אינו עולה על התקרה בסכום של 337,000 ש"ח בשנים 2013 ו-2014.

"הכנסת חוץ" הינה הכנסה שהופקה או שנצמחה מחוץ לישראל וכן הכנסת חוץ מנייר ערך שהיא הכנסה ממכירת נייר ערך זר או ממכירת נייר ערך של חברה תושבת ישראל הרשום למסחר בבורסה מחוץ לישראל שלא נוכה ממנה מלוא המס לפי הפקודה.

אם היו ליחיד הכנסות חוץ כאמור, ואין סיבה אחרת בשלה הוא חייב בהגשת דוח, יוכל להיות פטור מהגשתו אם שילם מקדמת מס על הכנסות אלו במסלול ה"דיווח המקוצר". מקדמת מס כאמור הינה מקדמה לפי הוראות תקנות מס הכנסה, המתייחסת להכנסה מהשכרה שחל עליה מס בשיעור של 15%, מריבית, מדיבידנד או מרווח הון שהוא הכנסת חוץ מנייר ערך, אשר דווחה על גבי שוברי תשלום מיוחדים.

ד. **הכנסה מריבית**. הכנסה מריבית מוגדרת כהכנסה מריבית, מדמי ניכיון, מהפרשי הצמדה או מרווחים המשתלמת בתוכנית חסכון, בפיקדון, או בקופת גמל, או המשתלמת על-פי אגרת חוב הנסחרת בבורסה, מלווה מדינה או מלווה קצר מועד, שהופקה או שנצמחה בישראל, ואשר נקבע לה פטור ממס או שנוכה ממנה מלוא המס על-פי הפקודה, ושסכומה אינו עולה על תקרה של 644,000 ש"ח בשנת 2013, ו-643,000 ש"ח בשנת 2014.

ה. **הכנסה ממכירת נייר ערך הנסחר בבורסה**, לרבות הכנסה ממכירת נייר ערך זר, או ממכירת מלווה קצר מועד, אשר נקבע לגביה פטור ממס או נוכה ממנה מלוא המס לפי הפקודה, ושסכומה אינו עולה על תקרה בסכום של 811,560 ש"ח לשנים 2013 ו-2014.

ו. **הכנסה מקצבת חוץ** – הכנסה מקצבה שמקורה מחוץ לישראל, שמקבל מי שעלה לישראל, בשל עבודתו במדינת חוץ, אשר בשל הוראות סעיף 9ג לפקודה או הוראות חלק י' פרק שלישי לפקודה (הפרק הדין בזיכוי בשל מס ששולם בחו"ל) אין לשלם עליה מס בישראל בשנת המס, וסכומה לא עלה על תקרה בסכום של 337,000 ש"ח בשנים 2013 ו-2014.

ז. **הכנסה נוספת** – שלא מעסק או ממשלח יד:

הכנסה שנוכה ממנה מס בשיעור שאינו נמוך משיעור המס המרבי (45% בשנת 2013 ו-48% בשנת 2014), או באישור פקיד השומה, בשיעור שאינו נמוך מ-30% (כגון: שכר סופרים, דיבידנד או ריבית שאינה הכנסה כמפורט בסעיף ד' לעיל).

בהגדרה זו נכללות גם הכנסות החייבות בשיעור מס מוגבל שנוכה מהן מלוא המס במקור, או שהן פטורות ממס ובלבד שאינן מעסק, ממשלח יד, ממשכורת או מהכנסות שפורטו בסעיפים ב' עד ד' לעיל. התקרה שנקבעה להכנסה נוספת היא 337,000 ש"ח בשנים 2013 ו-2014.

- לגבי בני הזוג הזכאים לחישוב מס נפרד על הכנסותיהם מיגיעה אישית יחולו תקרות הסכומים בסעיפים א', ב', ג' או ו' לעיל על כל אחד מבני הזוג.
2. על אף הפטור מהגשת דוח בהתאם לאמור לעיל, חייב להגיש דוח מי שנתקיים בו (אצל זוג נשוי - באחד מבני הזוג או בשניהם) אחד מאלה:
- א. הנישום הוא "בעל שליטה" בחברה, כמשמעות מונח זה בסעיף 32(9) לפקודה.
- ב. ההכנסה כללה חלק חייב במס של מענק עקב פרישה מעבודה, או של מענק עקב מוות, או חלק חייב במס של קצבה שהוונה, ולצורך חישוב המס על סכומים אלה, הותרה פריסת הכנסה למספר שנות מס.
- ג. ההכנסה כללה "שכר ספורטאים" (לפי צו מס הכנסה (קביעת סוגי שכר (הכנסה), התשכ"ז-1967).
- ד. זוג נשוי – אם אינם רשאים לדרוש חישוב נפרד של המס על הכנסותיהם.
- ה. הפטור לא יחול על מי שהחזיק, הוא בן זוגו או ילדו שטרם מלאו לו 18 שנים, במועד כלשהו בשנת המס:
- בזכות בחבר בני אדם תושב חוץ למעט בחברה הנסחרת בבורסה.
 - בנכסי חוץ ששווים ביום כלשהו בשנת המס הוא 1,874,000 ש"ח או יותר בשנת 2013 ו-1,872,000 ש"ח בשנת 2014.
- הפטור לא יחול על מי שהוא, בן זוגו או ילדו שטרם מלאו לו 18, הם בעלי חשבון בבנק בחו"ל אם במועד כלשהו בשנת המס היתרה הכוללת של כל חשבונותיהם הייתה 1,874,000 ש"ח או יותר בשנת 2013, 1,872,000 ש"ח בשנת 2014.
- האמור בסעיף זה לא יחול על יחיד, אם הוא בן זוגו וילדו שטרם מלאו לו 18, זכאים כולם בשנת המס לפטור על הכנסות פסיביות לעולה חדש או לתושב חוזר.
1. הוא או בן זוגו חייבים במס יסף.
3. מי שהיה חייב להגיש דוח בשנת המס הקודמת, יהיה חייב להגיש דוח גם השנה, אלא אם פקיד השומה יפטור אותו מכך. הוראה זו לא תחול על מי שהיה חייב בהגשת דוח בשנת המס הקודמת רק בשל האמור בסעיף זה.
4. מי שהכנסתו בשנת המס (לפני ניכוי ההוצאות שהוצאו לייצורה) לא נבעה מעסק, מעבודה או ממשלח יד, אלא ממקורות אחרים (כגון מרכוש או ממכירת נכסים), בתנאי שאינו חייב בהגשת דוח לפי סעיף 2(ה) לעיל ושסך כל הכנסותיו באותה שנת מס לא עלה על 17,658 ש"ח בשנים 2013 ו-2014.
5. תושב חוץ שהייתה לו הכנסה שנצמחה או שהופקה בישראל מהמקורות המפורטים להלן, יהיה פטור מהגשת דוח, אם נוכה מההכנסה מס במקור:
- עסק או משלח יד, אשר הפעילות בהם נמשכה בשנת המס ברציפות או לסירוגין לא יותר מ-180 יום;
 - משכורת או קצבה;
 - דיבידנד, ריבית והפרשי הצמדה, דמי שכירות, תמלוגים או דמי מפתח.

6. על אף האמור בסעיפים (1) עד (4) לעיל, לא יחול פטור מהגשת דוח על יחיד תושב ישראל שיצר בשנת המס נאמנות, או שקיבל מכספי נאמנות, במישרין או בעקיפין, סכום בכסף או בשווה כסף, העולה על 100,000 ש"ח, גם אם אינו חייב במס בישראל. יחיד החייב להגיש דוח על הכנסותיו, חייב לכלול בו את כל הכנסותיו מכל המקורות, גם ממקורות שאילו היו הכנסה יחידה לא היה חייב להגיש דוח בשלהן. יובהר, כי בכל מקרה חייב יחיד להגיש דוח אם נדרש לכך על ידי פקיד השומה.

חברות

שנת המס לגבי חברות היא בדרך כלל השנה הקלנדארית. חברות נדרשות להגיש דוח תוך חמישה חודשים מתום שנת המס. לדוח מצורפים הדוחות הכספיים של החברה המבוקרים על ידי רואה חשבון ודוח התאמה למס הכנסה המאושר והחתום על ידי המייצג.

חברות נדרשות לשלם מקדמות למס הכנסה על חשבון שנת המס השוטפת וכן חייבות הן לנכות מס במקור מתשלומים שהן משלמות לגורמים אחרים בשל עבודות שביצעו עבורן.

חברות משלמות מקדמות מס הכנסה בשתי שיטות:

1. אחוז מסוים מהמחזור, כאשר הוא נקבע לפי שנת הדיווח האחרונה של החברה, וכן מקדמות נוספות עבור הוצאות שונות שאינן מותרות בניכוי (הוצאות עודפות).
2. מקדמה בסכום קבוע. לדוגמה, בנקים משלמים מקדמות על-פי הדוח האחרון הידוע כשהוא מעודכן לפי מדד המחירים לצרכן.

מס שבח ומס רווחי הון

רווח הון – יש לשלם מקדמה על חשבון מס רווחי הון תוך שלושים ימים מיום מכירת הנכס. עם הגשת הדוח השנתי על כלל ההכנסות נעשה החישוב הסופי של המס.

מס שבח – המוכר זכות במקרקעין ימסור למנהל, לפי בחירתו, אחת מאלה:

1. הצהרה תוך 30 ימים מיום המכירה ובה יפרט את תמורת המכירה, תאריך המכירה והניכויים והתוספות שהוא תובע לעניין חישוב השבח.
2. תוך 50 ימים מיום המכירה – הצהרה שהיא שומה עצמית המפרטת את הפרטים שבעסקה כמפורט לעיל, סכום המס המגיע ודרך חישובו.

מי שרוכש זכות במקרקעין או זכות באיגוד מקרקעין ימסור למנהל מס שבח, לפי בחירתו, הצהרה תוך 30 ימים מיום הרכישה, שבה יפרט את הזכות שרכש ואת התמורה ששילם בעדה, או שומה עצמית תוך 50 ימים מיום הרכישה שבה יפרט את הזכות שרכש, את התמורה בעדה ואת סכום מס הרכישה המגיע ודרך חישובו.

מיסוי תושבי ישראל על הכנסותיהם מחוץ לישראל

עם החלת תיקון 132 לפקודת מס הכנסה ביום 1 בינואר 2003, נקבעה שיטת המיסוי הפרסונאלי, לפיה תושב ישראל יחויב במס בישראל הן על הכנסותיו המופקות בישראל והן על הכנסותיו המופקות מחוץ לישראל.

קביעת תושבותו של יחיד נעשית לפי מבחן מרכז החיים. לבחינת מרכז חייו של יחיד יש להביא בחשבון את מכלול קשריו המשפחתיים, הכלכליים והחברתיים (כמו מקום ביתו הקבוע, מקום המגורים שלו ושל משפחתו, מקום עיסוקו או העסקתו).

קיימות חזקות מספריות שח ימי שהיה בישראל שבהתקיימן נחשב יחיד לתושב ישראל אלא אם הטוען אחרת הציג את הראיות לכך שמרכז החיים אינו בישראל.

חברה תהיה תושבת ישראל אם התאגדה בישראל או שהשליטה על עסקיה וניהולם מופעלים בישראל. חריג לכלל – לא יהיה תושב ישראל חבר בני אדם שהשליטה על עסקיו וניהולם מופעלים בישראל בידי עולה חדש או בידי תושב חוזר ותיק, וטרם חלפו עשר שנים מהמועד שהיה לתושב ישראל כאמור, או בידי מי מטעמו, ובלבד שאותו חבר בני אדם לא היה תושב ישראל גם אם השליטה על עסקיו וניהולם לא היו מופעלים בידי יחיד כאמור או מי מטעמו.

כאמור, הכנסות תושב ישראל מחוץ לישראל יחויבו במס בישראל, אך יש והן עלולות להתחייב במס גם במדינת החוץ, וכתוצאה מכך ייווצר מצב של כפל מס. בכדי להימנע מכפל מס קיימים שני מנגנונים:

- אמנות למניעת כפל מס.
- מתן זיכוי ממס לפי הדין הפנימי.

אמנות למניעת כפל מס

אמנות למניעת כפל מס הן הסכמים בילטרליים אשר במסגרתם קובעות המדינות שהן צד להסכם את כללי המיסוי שיחולו על הכנסות ועל נכסים שיש להם זיקה לשתי המדינות. כללים אלה מתווספים לכללי המיסוי החלים לפי הדין הפנימי – לחוקי המס של כל אחת מהמדינות. לאמנה למניעת כפל מס יש עדיפות על פני הדין הפנימי, כך שאם הוראות האמנה מקלות לעומת הדין הפנימי, יחולו הוראות האמנה. אם הוראות האמנה מחמירות לעומת הדין הפנימי, מצב שיתכן לגבי אמנות ישנות, יחולו הוראות הדין הפנימי. כלומר, הוראות האמנה יכולות רק להקל עם הנישומים.

האמנה פותרת את בעיות כפל המס בשתי המדינות באחת משתי הדרכים הבאות: קביעת זכות מיסוי בלעדית למדינה האחת או קביעה כי מדינה אחת, בדרך כלל מדינת המקור שבה הופקה ההכנסה, תהיה בעלת "זכות המיסוי הראשונית" והמדינה השנייה – מדינת המושב של מפיק ההכנסה, תהיה בעלת "זכות מיסוי שנייה" – היא תהיה רשאית למסות את ההכנסה, אך תחול עליה החובה למנוע את כפל המס בדרך של מתן זיכוי בשל המס ששולם במדינה בעלת זכות המיסוי הראשונית.

כפל מס עלול להיווצר גם בשל כך שיחיד או חבר בני אדם נחשב כתושב של שתי המדינות, ולכן חייב במס על פי השיטה הפרסונלית בשתי המדינות. באמנות קיים מנגנון שמטרתו לקבוע בהסכמה באיזה מדינה ייחשב האדם כתושב.

רוב אמנות המס בעולם מבוססות על אחד המודלים העיקריים הנהוגים בתחום זה, או על שילוב של שניהם:

מודל ה-OECD -

Organisation For Economic Co-operation and Development Model Tax Convention on Income and on Capital

מודל האו"ם-UN-

Department of International Economic and Social Affairs United Nations Model Double Taxation Convention Between Developed and Developing Countries

מודל האמנה של ארגון ה-OECD משמש כבסיס לניסוח אמנות המס של ישראל, תוך התאמה לדין הפנימי, לתנאי המיוחדים של ישראל ולמדיניותה בנושא אמנות מס.

ככלל, טיפול האמנות במניעת כפל מס בדרך של מתן זיכוי הוא בכך שהאמנה מכירה בדינה הפנימיים של כל מדינה באשר לזיכוי וקובעת שכל מדינה תקבע את סכום הזיכוי, היקפו וכן את התנאים למתן הזיכוי בהתאם לדינה הפנימיים. עם זאת, ייתכנו הוראות ספציפיות באמנה המסדירות את נושא הזיכויים.

למדינת ישראל אמנות למניעת כפל מס עם המדינות כמפורט בלוח ו-1.

לוח ו-1

אמנות למניעת כפל מס עליהן חתמה ישראל

שם המדינה	תחולה מיום	הערות
אוזבקיסטן	1.1.2001	
אוסטריה	1.4.1968	חלה רטרואקטיבית מיום 1.4.1968. אמנה חדשה נחתמה בר"ת ביום 8.7.2010 וטרם נכנסה לתוקף.
אוקראינה	1.1.2007	
איטליה	1.1.1999	החליפה אמנה משנת 1973.
אירלנד	1.1.1996	
אסטוניה	1.1.2010	
ארצות הברית	1.1.1995	
אתיופיה	1.1.2008	
בולגריה	1.1.2003	
בלגיה	1.4.1975	אמנה חדשה נחתמה בר"ת ביום 18.3.2010 וטרם נכנסה לתוקף.
בלרוס	1.1.2004	
ברזיל	1.1.2006	
בריטניה	1.4.1961	אמנה חדשה נחתמה בר"ת ביום 2.4.2009 וטרם נכנסה לתוקף.
גיאורגיה	1.1.2012	
ג'מאיקה	1.1.1986	
גרמניה	1.4.1961	אמנה חדשה נחתמה בר"ת ביום 8.6.09 וטרם נכנסה לתוקף.
דנמרק	1.1.2012	החליפה אמנה משנת 1966.
דרום אפריקה	1.4.1978	
דרום קוריאה	1.1.1998	
הודו	1.1.1994	לגבי ניכוי במקור – תחולה מיום 1.7.1996.

שם המדינה	תחולה מיום	הערות
הולנד	1.4.1970	
הונגריה	1.1.1993	
וייטנאם	1.1.2010	
טיוואן	1.1.2010	
יוון	1.1.1999	
יפן	1.1.1994	
לוקסמבורג	1.1.2004	
לטביה	1.1.2007	
ליטא	1.1.2007	
מולדובה	1.1.2008	
מכסיקו	1.1.2000	
מלטה	1.1.2014	
מקדוניה	טרם נכנסה לתוקף	נחתמה בר"ת ביום 23.8.2012.
נורבגיה	1.4.1965	
סין	1.1.1996	
סינגפור	1.1.2006	החליפה אמנה משנת 1971.
סלובניה	1.1.2008	
סלובקיה	1.1.2001	
ספרד	1.1.2001	
פולין	1.1.1992	
פורטוגל	1.1.2008	לגבי ניכויים במקור – תחולה מיום 24.3.2008.
פיליפינים	1.1.1997	
פינלנד	1.1.1999	החליפה אמנה משנת 1965.
פנמה	1.1.2015	נחתמה ביום 8.11.2012.
צ'כיה	1.1.1995	
צרפת	1.1.1997	החליפה אמנה משנת 1964.
קנדה	1.1.1976	
קרוואטיה	1.1.2008	
רומניה	1.1.1999	
רוסיה	1.1.2001	
שוודיה	3.6.1960	
שווייץ	1.1.2002	
תאילנד	1.1.1997	
תורכיה	1.1.1999	

מקור: מינהל הכנסות המדינה.

הערה ללוח: מעודכן ליולי 2015.

מתן זיכוי ממס לפי הדין הפנימי

כאשר לתושב ישראל מופקת הכנסה במדינה עמה אין לישראל אמנה למניעת כפל מס, הפתרון לכפל המס ניתן לפי הדין הפנימי בישראל. בישראל, החל מה-1 בינואר 2003, מעניק החוק זיכוי בשל מס זר ששולם על ידי תושב ישראל למדינה מחוץ לישראל בדרך של הפחתה מהמס הישראלי החל על ההכנסה, כאשר החיוב במס במדינה הזרה נבע מכך שההכנסה הופקה באותה מדינה. לעניין מקום הפקת ההכנסה נקבעו בחוק כללים (ראה בסעיף מיסוי תושבי חוץ להלן).

כאשר ההכנסה מופקת במדינה עמה יש לישראל אמנה למניעת כפל מס, שנקבע

באמנה כי על ישראל לתת זיכוי ממס, יש לפנות להוראות פקודת מס הכנסה לצורך בחינת הזכאות לזיכוי ודרך חישובו.

עקרונות מתן זיכוי בשל מס זר בפקודת מס הכנסה:

- זיכוי בשל מס זר יינתן רק לתושב ישראל.
- המס הזר עליו יינתן זיכוי הוא המס המשולם לרשויות המס של מדינה זרה, לרבות מסים המשולמים למדינות שהן חלק ממדינה (כדוגמת המדינות בארה"ב), או לרשויות אזוריות שהן חלק מאותה מדינה. תנאי נוסף הוא שהמס כאמור מחושב כאחוז מההכנסה. מסים עירוניים לא יותרו בזיכוי.
- לחישוב גובה הזיכוי המותר אין הפרדה בין המדינות הזרות – כל המדינות מחוץ לישראל ייחשבו כמדינה אחת.
- חישוב גובה הזיכוי המותר ייעשה תוך שימוש ב"שיטת הסלים", לפיה מסווגות הכנסותיו השונות בחו"ל של הנישום למקורות הכנסה ("סלים"), וניתן לקזז מסי חוץ ששולמו על הכנסות בסל מסוים כנגד המסים שישולמו בישראל על הכנסות מאותו סל בלבד. דוגמא לסלים: הכנסות מעסק, הכנסות מעבודה, הכנסות מדיבידנד, הכנסות מריבית, הכנסות מקצבה, הכנסות מדמי שכירות, הכנסות מרווח הון.
- לא יינתן בקיזוז זיכוי מעבר לסכום המס החל בישראל על ההכנסות באותו "סל". במידה ונשאר עודף זיכוי ב"סל", ניתן להעבירו עד חמש שנים קדימה, שנה אחר שנה, כשהוא מתואם למדד, ולקזזו כנגד מס שיחול על הנישום בשל הכנסות מחוץ לישראל מאותו ה"סל".
- לא יינתן זיכוי ממס זר בשל הכנסות הפטורות ממס בישראל.
- זיכוי עקיף – זיכוי עקיף הינו זיכוי שיינתן לחברה תושבת ישראל בעת קבלת דיבידנד מחברה בחו"ל, בה היא מחזיקה ב-25% מאמצעי השליטה או יותר, בשל המס ששולם בחו"ל על ההכנסה שממנה חולק הדיבידנד. הזיכוי יינתן אם החברה הזכאית לזיכוי כאמור ביקשה כך והיא תשלם על הדיבידנד מס בשיעור מס החברות. ישנן אמנות מס בהן קיימת הוראה שלפיה הנישום זכאי לבחור בקבלת זיכוי עקיף. כאשר מחושב זיכוי עקיף, יש לחייב במס בשיעור מס חברות את סכום הדיבידנד המגולם שהינו הדיבידנד שנתקבל בתוספת המס שנוכה במקור מאותו דיבידנד ומס החברות ששולם בחו"ל על ההכנסה ממנה חולק הדיבידנד.

הרחבה של מיסוי פרסונאלי

עם המעבר לשיטת המיסוי הפרסונאלי תושב ישראל חייב במס בישראל על הכנסותיו מחוץ לישראל. התארגנות מבנית פשוטה יחסית בחו"ל (הקמת חברה, נאמנות) יכולה הייתה לגרום ליציאה מתחולת המס. לטיפול במקרים כאמור נעשתה הרחבה של המיסוי הפרסונאלי עם הוראות לגבי חברת משלח יד זרה, חברה נשלטת זרה ונאמנויות.

חברת משלח יד זרה (חמ"ז)

לפי שיטת המיסוי הפרסונאלי, תושב ישראל העוסק במשלח יד בחו"ל חייב במס

בישראל על הכנסותיו אלו. על ידי הקמת חברה בחו"ל ומתן השירותים דרכה ניתן היה לעקוף את חיוב המס בישראל, שכן חברה זרה שהכנסותיה נובעות בחו"ל אינה חייבת עליהן במס בישראל. בכדי למנוע מצב כאמור של עקיפת חיוב המס בישראל ללא כל סיבה כלכלית, הוספו לפקודה הוראות חברת משלח יד זרה.

חברת משלח יד זרה היא חברה זרה, אשר עובדיה עוסקים ב"משלח יד מיוחד" (רשימת רחבה של מקצועות חופשיים שנקבעה בחקיקת משנה), רוב הכנסתה נובעת מעיסוק זה, ולפחות 75% מבעלי השליטה בה הם ישראלים, במישרין או בעקיפין. כאשר חברה עונה לכללים של חברת משלח יד זרה, נקבע שהשליטה על עסקיה וניהולם הם בישראל.

חברה כאמור חייבת במס חברות על הכנסתה ממשלח היד המיוחד, בסכום המיוחס לשיעור ההחזקה של בעלי המניות תושבי ישראל. לחברה יינתן זיכוי בשל מס ששולם בחו"ל בהתאם לכללי הזיכוי ממסי חוץ.

בהתאם לתיקון חקיקה, החל בשנת 2014, לא יהיו הכנסותיה של חברת משלח יד זרה ממשלח היד המיוחד חייבות במס בישראל. תחת זאת, יראו בעל מניות תושב ישראל שהוא בעל שליטה בחברת משלח יד זרה כאילו קיבל כדידנד את חלקו היחסי ברווחיה, בהתאם לשיעור חלקו בזכויות לרווחי החברה ביום האחרון של שנת המס. על הכנסה כאמור יחול שיעור מס חברות, כלומר 26.5%.

חברה נשלטת זרה (חנ"ז – CFC)

תושב ישראל חייב במס בישראל על הכנסות פסיביות (כגון רווח הון, ריבית, דיבידנד) שהפיק מחוץ לישראל. בפעולה פשוטה של הקמת חברה בחו"ל והעברת כל השקעותיו דרך החברה ניתן היה לעקוף את חיוב המס, שכן ההכנסה הפסיבית בחו"ל הייתה שייכת לחברה הזרה. בכדי למנוע מצב כאמור נקבעו כללים מיוחדים באשר לחברה זרה שהכנסותיה פסיביות, הנשלטת על ידי תושבי ישראל – חברה נשלטת זרה.

חברה תיחשב חברה נשלטת זרה אם היא עונה על כל התנאים הבאים:

- א. מניותיה או הזכויות בה אינם רשומות למסחר בבורסה, ואם נרשמו, הרי שפחות מ-30% מהם נרשמו.
- ב. רוב הכנסת החברה או רווחיה בשנת המס נבעו מהכנסה פסיבית. הכנסה פסיבית הוגדרה כהכנסה מריבית, הפרשי הצמדה, דיבידנד, תמלוגים, דמי שכירות ותמורה ממכירת נכסים. לעניין חישוב רוב ההכנסה או הרווחים יילקח בחשבון גם חלק יחסי מרווחי חברות בנות.
- ג. המס האפקטיבי החל על ההכנסה הפסיבית במדינות החוץ אינו עולה על 20% עד שנת 2013, או 15% החל משנת 2014.
- ד. למעלה מ-50% מאמצעי השליטה בה מוחזקים, במישרין או בעקיפין, בידי תושבי ישראל, או שלמעלה מ-40% מאמצעי השליטה בה מוחזקים בידי תושבי ישראל וביחד עם קרוביהם (תושבי החוץ) הם מחזיקים ב-50% או יותר מאמצעי השליטה. נקבעו מועדים לבחינת שיעור ההחזקה כאמור – בתום שנת המס, או ביום כלשהו בשנת המס וביום כלשהו בשנת המס שלאחריה.

רווחים שלא חולקו בחברה נשלטת זרה, יראו כאילו חולקו כדיבידנד לבעלי השליטה בחברה שהינם תושבי ישראל (הכוונה לבעלי הזכויות בחברה בשיעור 10% ומעלה), בהתאם לזכותם ברווחי החברה, והם יחויבו במס בשלהם. עד תום שנת 2013 ניתן לבעלי השליטה בחברת נשלטת זרה זיכוי ממסי כפל בשל מס שהיה משולם בחו"ל בשל הדיבידנד אילו חולק. החל משנת 2014 נקבע מנגנון אחר לזיכוי בגין מס ששולם בחו"ל, על מנת שבעל השליטה בחברה נשלטת זרה לא ישלם כפל מס.

נאמנויות

בתיקון 147 לפקודה, המיישם את תכנית המסים הרב שנתית, נקבע לראשונה הסדר כולל למיסוי נאמנויות שיחול בשנת המס 2006 ואילך (להלן – החקיקה).

עד למועד האמור הייתה אי בהירות בנוגע לשאלה האם תמוסה הכנסה מנאמנות שהקים תושב ישראל או שנוצרה לטובתו, וכיצד תמוסה, דבר שהקשה על מימוש המיסוי על בסיס השיטה הפרסונאלית.

החקיקה קובעת כי נאמן שהועברו אליו נכסים מיוצר הנאמנות, לצורך החזקתם, ניהולם וחלוקתם לטובת נהנה, יהיה חייב לדווח על הכנסות הנאמנות בישראל ולשלם את המס בשלהן.

החקיקה קובעת סוגים שונים של נאמנויות, כאשר המדד העיקרי לסיווג הנאמנויות הוא תושבות יוצר הנאמנות ותושבות הנהנים. תושבותו של הנאמן, או הדינים הכלליים לפיהם פועלת הנאמנות אינם רלבנטיים לקביעת הסדר המס שיחול לגביה.

המצב העיקרי אותו מסדירה החקיקה מתייחס לנאמנות שהוקמה על-ידי יוצר תושב ישראל ושיש בה נהנה שהוא תושב ישראל, וזאת כל עוד היוצר ו/או הנהנה הם תושבי ישראל (להלן – נאמנות תושבי ישראל).

הכנסת נאמנות תושבי ישראל תחשב כהכנסתו של יחיד תושב ישראל, ולכן ההכנסות יחויבו במס, באופן שוטף ללא קשר למקום הפקתן. הכנסות אלו יחויבו במס בשיעור המס השולי המרבי, או בשיעור מס מופחת שחל על הכנסה מסוימת (כגון הכנסה מריבית, מדיבידנד או מרווח הון). כן נקבע כי בנאמנות תושבי ישראל ניתן יהיה לגבות חוב מס סופי גם מיוצר הנאמנות או מחלוקות מנכסי הנאמנות או מהכנסותיה שקיבל הנהנה לאחר היווצרות חוב המס.

סוגים נוספים של נאמנויות אשר נקבעו בחקיקה הם "נאמנות יוצר תושב חוץ", "נאמנות נהנה תושב חוץ" ו"נאמנות על פי צוואה". בנאמנות יוצר תושב חוץ ובנאמנות נהנה תושב חוץ מיוחסות ההכנסות ליוצר או לנהנה בהתאמה, ומכיוון שמדובר בתושב חוץ, ההכנסות המופקות מחוץ לישראל לא תחויבנה במס. נאמנות שלא סווגה כנאמנות יוצר תושב חוץ ולא כנאמנות נהנה תושב חוץ תחשב לנאמנות תושבי ישראל.

באוגוסט 2013 במסגרת חוק ההסדרים לשנים 2013 ו-2014 בוטלה "נאמנות יוצר תושב חוץ" אשר הכנסותיה נחשבו להכנסותיו של תושב חוץ. המבחן הקובע לעניין חבות המס של נאמנות שכל יוצריה הם תושבי חוץ יהיה מבחן תושבות הנהנים ולכן נקבעו שני סוגים חדשים של נאמנויות "נאמנות תושבי חוץ" שכל יוצריה וכל הנהנים בה הם תושבי חוץ ולכן תהיה פטורה ממס בגין הכנסותיה שהופקו או נצמחו מחוץ לישראל, ו"נאמנות נהנה תושב ישראל" שכל יוצריה הם תושבי חוץ ויש בה נהנה אחד לפחות

שהוא תושב ישראל, ואשר תמוסה כמו "נאמנות תושבי ישראל". בנאמנות תושבי ישראל שהיא "נאמנות קרובים" נקבעו שני שיעורי מס 30% בעת החלוקה או 25% בשנת המס שבה הופקה או נצמחה ההכנסה לפי החלטת הנאמן.

נאמנות לפי צוואה מוקמת עקב פטירתו של יוצר שהוא תושב ישראל, ואם בין הנהנים בה יש תושב ישראל הכנסת הנאמנות תמוסה על בסיס כלל עולמי כהכנסות של יחיד תושב ישראל.

החוק מסדיר את השלכות המס הנובעות מהאירועים השונים בחיי כל סוג של נאמנות, החל משלב הקמתה והקניית הנכסים לנאמן, מיסוי ההכנסות בשנות קיומה, חלוקות לנהנים, ועד לסיום חיי הנאמנות.

כן נקבעו המקרים שבהם נאמנות תחשב לנאמנות הדירה – וזאת כאשר קיימים מאפיינים המעידים שיוצר הנאמנות או בן זוגו הוא גם נהנה בה, שיש להם יכולת שליטה על נכסיה של הנאמנות, על ניהולם או על חלוקתם, או שהנאמנות נוצרה לטובת ילדו של היוצר שטרם מלאו לו 18 שנים. בכל מקרה שבו נאמנות היא הדירה ויוצרה הוא תושב ישראל תחשב הנאמנות לנאמנות תושבי ישראל.

ההסדר כולל ההתייחסות למצבים מיוחדים כגון שינוי בסיווג הנאמנות, מעורבות של חבר בני אדם בנאמנות, הטבות מס הניתנות עקב עלייה לארץ או חזרה לארץ של יוצר הנאמנות או הנהנה ועוד.

ביום 11 בנובמבר 2008 פורסם תיקון 165 לפקודת מס הכנסה, המסדיר, בין היתר, את חובת הדיווח, ההודעות, ההצהרות והבקשות הקשורות למיסוי נאמנויות. תיקון זה הוא תיקון משלים לתיקון מס' 147 לפקודה שבמסגרתו הוסף לפקודה פרק מיסוי נאמנויות. במסגרת תיקון זה הומרו חלק מחובות הגשת דוחות בחובות הגשת הודעות בלבד, בעיקר לגבי יוצר ונהנה תושבי ישראל.

נאמנות תושבי ישראל כפופה למיסוי בישראל על כלל הכנסותיה בעת הפקתן, ובכלל זה גם ההכנסות המיוחסות לנהנה תושב חוץ אשר יתכן והיו פטורות בידיו, אילו הפיקן במישרין. על מנת להקל על נהנים תושבי חוץ, הותקנו תקנות מס הכנסה (ייעוד לנהנה יחיד תושב חוץ וקביעת רווח הון בנאמנות מיועדת), התשס"ח-2008. בתקנות נקבעו ההוראות שיחולו במקרה שבו שיעור קבוע מהכנסת הנאמן ומנכסיו מיועד מראש לנהנה הזר – נאמנות מיועדת.

"נאמנות מיועדת" היא נאמנות מוטבת כהגדרתה בתקנות מס הכנסה (הוראות לעניין תיקון שומת הכנסת הנאמן וקביעת רווח הון בידיו בעקבות חלוקה לנהנה תושב חוץ), התשס"ח-2008,⁵ שעל פי כתב הנאמנות שבה מיועד חלק מסוים מנכסי הנאמן ומהכנסתו לנהנה מסוים, הוא הנהנה המיועד, או שהנאמן החליט ליעד לו חלק מסוים. הנאמן אינו רשאי לחלק חלק זה אלא לנהנה המיועד. במקרה שבו אין התייחסות בכתב הנאמנות לחלק המיועד, לא יוכל הנאמן ליעד לנהנה מיועד חלק העולה על חלקו היחסי בכלל נכסי הנאמנות והכנסתה, על פי יחסו למספר הכולל של הנהנים.

כיון שהנאמנות היא הסדר לפיו הנאמן מחזיק בנכסים עבור הנהנה, ניתן לתקן את שומת הנאמן לגבי הכנסתו שחולקה לנהנה תושב חוץ, כך שיראו חלק זה מהכנסת הנאמן כהכנסת תושב חוץ.

5 נאמנות מוטבת היא נאמנות בלתי הדירה, או נאמנות הדירה בין בני משפחה ובתנאים מסוימים.

נקבע כי התקנות יחולו על הכנסת הנאמן שהופקה ב-1 בינואר 2006 ואילך (היום שבו נכנסו לתוקף הוראות הפקודה לענין מיסוי נאמנות), ואולם הודעה על יעוד הכנסה שהיה צריך להגישה לפי הוראות תקנות אלה לפני פרסומן, תוגש בתוך 30 ימים מיום פרסומן.

מיסוי תושבי חוץ

תושבי חוץ חייבים במס בישראל על הכנסה שהופקה או שנצמחה בישראל. שיעורי המס החלים על הכנסות תושבי ישראל חלים גם על הכנסות תושבי חוץ בישראל, אם כי ישנן מספר הוראות מיוחדות הנוגעות לתושבי חוץ, בהן גם פטורים והקלות הייחודיים להכנסות של תושבי חוץ.

מכיוון שחיוב תושבי חוץ במס בישראל תלוי במקום הפקת הכנסה, נקבעו בפקודת מס הכנסה הוראות לענין מקום הפקת / צמיחת הכנסה. כמו כן, יש לזכור שחיוב תושבי חוץ במס בישראל כפוף להוראות האמנות למניעת כפל מס.

קביעת מקום הפקת / צמיחת הכנסה

המקום שבו הופקה או נצמחה הכנסה יקבע את אופן חיוב הכנסה – האם היא הכנסה שהופקה או נצמחה בישראל, או מחוץ לישראל. להלן הכללים:

- הכנסה מעסק – המקום בו מתקיימת הפעילות העסקית המניבה את הכנסה.
- הכנסה מעסקה או מעסק אקראי בעלי אופי מסחרי – המקום בו הם התבצעו.
- הכנסה ממשלח יד – מקום ביצוע השירות.
- הכנסת עבודה – מקום ביצוע העבודה (אלא אם המעביד הוא מדינת ישראל או אחד המוסדות הממשלתיים המנויים בפקודה, שאז מקום הפקת הכנסה יהיה בישראל).
- דמי שכירות או דמי שימוש בנכס – מקום השימוש בנכס.
- ריבית, דמי ניכיון, הפרשי הצמדה, הכנסות מנכס לא מוחשי (לרבות תמלוגים) – מקום מושבו של המשלם (אלא אם התשלום מהווה הוצאה של מפעל קבע, שאז מקום צמיחת הכנסה יהיה במדינה בה נמצא מפעל הקבע).
- קצבאות שונות – מקום מושבו של המשלם.
- דיבידנד – מקום מושבה של החברה המשלמת את הדיבידנד.
- הכנסות מהימורים, הגרלות ופרסים – מקום מושבו של המשלם.

פטורים עיקריים לתושבי חוץ

פטור ממס בשל ריבית על פיקדון תושב חוץ

הכנסת ריבית בגין פיקדון במטבע חוץ תהיה פטורה במס בידי תושב חוץ בתנאים הבאים:

- הפיקדון אינו של מפעל הקבע של תושב החוץ בישראל.
- הכנסה מריבית אינה הכנסה מעסק או ממשלח יד בידיו.
- לתושב החוץ אין שותפים בפיקדון שאינם תושבי חוץ.
- תושב החוץ צריך להצהיר על היותו תושב חוץ עד תחילת שנת המס או עד 14 יום ממועד פתיחת הפיקדון.
- הפיקדון לא שימש למתן הלוואה על ידי הבנק לקרוב תושב ישראל של תושב החוץ, או לחברה תושבת ישראל שתושב החוץ בעל שליטה בה.

פטור ממס בשל תשלומים לתושב חוץ בשל איגרת חוב

הכנסת ריבית, דמי ניכיון או הפרשי הצמדה המשולמים לתושב חוץ על איגרת חוב הנסחרת בבורסה בישראל תהיה פטורה במס בידיו בתנאים הבאים:

- הפיקדון אינו של מפעל הקבע של תושב החוץ בישראל.
- איגרת החוב הונפקה על-ידי חבר בני אדם תושב ישראל.
- תושב החוץ אינו בעל מניות מהותי (החזקה של 10% או יותר) בחבר בני אדם המנפיק.
- חבר בני האדם המנפיק אינו מוחזק (25% או יותר) על-ידי קרובו (הגדרה רחבה) של תושב החוץ.
- תושב החוץ אינו עובד בחבר בני האדם המנפיק, נותן לו שירותים, מוכר לו מוצרים, או שיש לו יחסים מיוחדים עמו (אלא אם הוכח להנחת דעתו של פקיד השומה כי הריבית, דמי הניכיון או הפרשי ההצמדה נקבעו בתום לב וללא השפעת היחסים המיוחדים).

פטור ממס במכירת ניירות ערך נסחרים

תושב חוץ פטור ממס רווח הון במכירת נייר ערך הנסחר בבורסה בישראל. הפטור מותנה בכך שנייר הערך אינו מוחזק על ידי מפעל הקבע של תושב החוץ בישראל. נייר ערך שנרכש על ידי תושב החוץ טרם רישומו בבורסה, ימוסה בישראל בגין עליית הערך מיום רכישתו עד רישומו בבורסה.

רווח הון במכירת מניה ב"קרן להשקעות במקרקעין" אינו פטור ממס. מיסוי תושב חוץ במכירת מניה ב"קרן להשקעות במקרקעין" תואמת את המדיניות לפיה מכירת מקרקעין ממוסה במדינה בה נמצאים המקרקעין.

הפטור לא חל על:

1. רווח הון ממכירת איגרת חוב או מלווה של מדינת ישראל או בערבותה הרשומים בבורסה בישראל, ושהמועד לפדיונם אינו עולה על 13 חודשים מיום הנפקתם.
2. רווח הון מעסקה עתידית שנכס הבסיס שלה הוא מלווה קצר מועד.

פטור ממס רווח הון למשקיעי חוץ

כדי לעודד תושבי חוץ להשקיע בישראל, נקבע כי תושב חוץ שישקיע בניירות ערך של חברה ישראלית, או שישקיע בחברה זרה שעיקר נכסיה הם זכויות בנכסים הנמצאים בישראל, יהיה פטור ממס רווח הון במכירת ניירות הערך.

הפטור לא יחול לגבי ניירות ערך של תאגידים שעיקר נכסיהם מקרקעין בישראל, לגבי ניירות ערך הנמכרים באמצעות מוסד קבע בישראל של תושב החוץ ולגבי ניירות ערך הנסחרות בבורסה בישראל במועד המכירה. החל ב-1 באוגוסט 2013 מועטו גם ניירות ערך שעיקר שווים הוא זכות לשימוש במקרקעין בישראל או בכל נכס המחובר למקרקעין, זכות לפירות ממקרקעין בישראל או זכות לשימוש משאבי טבע בישראל.

מיסוי מקרקעין

במסגרת חוק ההסדרים 2013 ו-2014 נקבע כי:

- תושב חוץ לא יהיה זכאי לשיעורי מס הרכישה המופחתים לדירה יחידה החל ביום 1.8.2013.
- התווסף תנאי לזכאותו של תושב חוץ לפטור ממס שבח במכירת דירת מגורים – לתושב החוץ אין דירת מגורים במדינה בה הוא תושב. תחולת הוראה זו במכירה מיום 1.1.2014.

מס מעסיקים

עד ליום 31 בדצמבר 2007 היה מוטל על מלכ"ר מס מעסיקים בשיעור של 4% מהשכר. חוק מס מעסיקים בוטל החל מ-1 בינואר 2008, במסגרת חוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2008), התשס"ח-2007.

היטל על עובדים זרים

כל מי שמשלם הכנסה לעובד זר, או אחראי לתשלומה, חייב בהיטל בשיעור של 20% מסך כל ההכנסה ששולמה לעובד הזר. לעובד זר המועסק בענף החקלאות גובה ההיטל עומד על 10%. בענף הבניין ובענף המסעדות האתניות גובה ההיטל עומד על 15%. ההיטל ישולם לפקיד השומה באותם מועדים בהם על המעסיק לשלם את המס שנוכה במקור מהכנסת העובד הזר. ההיטל לא ינוכה, במישרין או בעקיפין, מהכנסתו של העובד הזר.

מסים עקיפים

מסים עקיפים חלים הן על סחורות ושירותים מייצור מקומי והן על יבוא. ברוב המקרים מדובר במסים על הצריכה של הצרכנים הסופיים.

מסים על סחורות ושירותים מייצור מקומי

קיימים שלושה סוגי מסים על סחורות ושירותים מייצור מקומי:

1. מס ערך מוסף (מע"מ)
2. מס קניה
3. בלו על הדלק

מס ערך מוסף (מע"מ)

מע"מ על צריכה פרטית וציבורית

בסיס המס

המס מוטל על ההפרש שבין סך כל הפדיון ממכירות (כולל עסקאות אקראי) לבין קניית תשומות ונכסי השקעה בידי עוסקים. בפועל, המס חל על רוב הצריכה הפרטית ורכיב הקניות של הצריכה הציבורית. בסיס המס אינו כולל את ההשקעות ואת הייצוא, אך הוא כולל את הייבוא המיועד לצריכה. למרות זאת, ההשקעות במגזר הציבורי חייבות במע"מ, וכן מכירת דירות מגורים חדשות.

שיעור המס

החל מיום 2.6.2013 עלה שיעור המע"מ ל-18%.

שיעור המע"מ הועלה מ-17% ל-18% לתקופה מיום 15.6.2002 ועד ליום 28.2.2004. ביום 1.3.2004 הופחת המע"מ חזרה לשיעור של 17%. ביום 1.9.2005 הופחת המע"מ לשיעור של 16.5%, עד ליום 30.6.2006. ביום 1 ביולי 2006 הופחת שיעור המע"מ לשיעור של 15.5%. ביום 1 ביולי 2009 הועלה שיעור המע"מ לשיעור של 16.5% עד ליום 31.12.2009. ביום 1.1.2010 הופחת שיעור המע"מ ל-16%. ביום 1.9.2012 עלה שיעור המע"מ ל-17%. כאמור, החל מיום 2.6.2013 עלה שיעור המע"מ ל-18%.

פטורים והנחות עיקריים

- שיעור מע"מ אפס משמעו, שהעוסק לא משלם מע"מ, אך הוא זכאי להחזר מס על תשומות שהיו לו בגין. שיעור מע"מ אפס חל בעיקר על: ייצוא, שירותי תיירות נכנסת (לינות תיירים בעיקר), מכירת פירות וירקות טריים, הובלה בינלאומית של מטענים ומכירת כלי טיס ושיט לעוסקים שעיסוקם בהולכת נוסעים ומטענים דרך הים או דרך האוויר.
- פטור מתשלום מע"מ (בלי זכאות להחזר תשומות) על השכרת דירות ומסירת מקרקעין בדמי מפתח, לתקופה שאינה עולה על 25 שנים.
- חוק סחר חופשי אילת: מרבית המכירות של סחורות ושירותים באילת פטורות ממע"מ, למעט כמה מוצרים בני-קיימא כמו: כלי רכב, טלויזיות, מדחי כלים ביתיים, מייבשי כביסה ביתיים, מערכות וידאו-טייפ, מערכות סטריאופוניות, מקפיא עמוק, סיגריות וטבק, מצלמות וידאו ותכשיטים (כולל שעונים) שערכם מעל 200 דולר של ארה"ב. גם מכירות של עוסקים הפועלים מחוץ לעיר לעוסקים הפועלים בה פטורים ממע"מ. בחלק מחבל איילות ניתן פטור ממע"מ על שירותי תיירות.
- פטור ממע"מ לעולים חדשים ותושבים חוזרים, ראה על כך להלן בסעיף הדן במיסי ייבוא.

מס שכר על מוסדות ללא כוונת רווח (מלכ"רים)

בסיס המס

על פעילות בישראל של מוסד ללא כוונת רווח מוטל מס שכר באחוזים מהשכר ששילם (כולל הממשלה).

שיעור המס

שיעור מס שכר הוא 7.5%. שיעור מס שכר על מלכ"רים הועלה מ-8.5% ל-9% לתקופה מיום 1.6.2002 עד ליום 28.2.2004. שיעור מס שכר הופחת חזרה לשיעור של 8.5% לתקופה מיום 1.3.2004 עד ליום 30.6.2006. ביום 1 ביולי 2006 הופחת שיעור ל-7.5%, ומאז ועד היום הוא לא שונה.

קיים פטור ממס שכר, וזאת לגבי תקרת שכר של 180,117 ש"ח בשנת 2014.

מס שכר על מוסדות פיננסיים

בסיס המס

על פעילות בישראל של מוסד פיננסי (בנקים, חברות ביטוח ועוד), יוטל מס שכר וריווח באחוזים מהשכר ששילם והריווח שהפיק.

שיעור המס

החל מיום 2.6.2013 שיעור המס הוא 18%. שיעור המס על מוסדות פיננסיים הועלה מ-17% ל-18% לתקופה מיום 15.6.2002 ועד 28.2.2004. והופחת שוב לשיעור של 17% לתקופה מיום 1.3.2004 עד ליום 30.6.2006. ביום 1 ביולי 2006 הופחת שיעור המס ל-15.5%. ביום 1 ביולי 2009 הועלה שיעור המס ל-16.5% עד ליום 31.12.2009. ביום 1.1.2010 הופחת שיעור המס ל-16%. ביום 1.9.2012 עלה שיעור המס ל-17%. כאמור, החל מיום 2.6.2013 עלה שיעור המס ל-18%.

מס קניה

בסיס המס

מס עקיף המוטל על המחיר הסיטונאי של מוצרי צריכה סופיים ומספר מצומצם של חומרי-גלם ומוצרי-ביניים.

שיעור המס

מוטלים שיעורי מס קניה שונים.

פטורים עיקריים

פטור ממס קניה ניתן למוצרים אחדים המיועדים למגזרי החינוך, הבריאות, התעשייה והחקלאות.

בלו על הדלק

בסיס המס

בלו מוטל על מגוון מוצרי דלק וזיקוק מקומי. כאשר הרוב המוחלט של ההכנסות מתקבל ממיסוי בנזין וסולר.

שיעור המס

מוטלים שיעורי מס שונים וקצובים (בש"ח ליחידת מידה). משקל הבלו מהמחיר לצרכן של סולר או בנזין הוא כ-41%-40% בשנים 2013 ו-2014.

מסים על הייבוא

שלושה סוגי מסים מוטלים על הייבוא:

1. מכס
2. מס קניה
3. מע"מ

מכס

מכס הוא המס היחיד המוטל על הייבוא בלבד. מס קנייה ומע"מ מוטלים הן על הייצור המקומי והן על הייבוא, באותם שיעורים.

בסיס המס

מכס חל על ערך הייבוא סי"פ (ערך הייבוא כולל עלויות הובלה וביטוח) של קבוצות מוצרים שיובאו מארצות שאין לישראל הסכמי סחר חופשי עימן ("ארצות שלישיות"). ישראל חתומה על הסכמי סחר חופשי עם ארצות האיחוד האירופי, ארה"ב, אפס"א (איסלנד, ליכטנשטיין, נורווגיה ושווייץ) וכן עם טורקיה, קנדה, מקסיקו ומרקוסור (ארגנטינה, ברזיל, פרגוואי ואורוגוואי). בנוסף לכך קיים הסכם סחר מיוחד בין ישראל וירדן.

שיעור המס

המכס מוטל על ערך הייבוא סי"פ, בשיעורים שונים בהתאם להסכמי גאט"ט ולהסכמי סחר בילטראליים. במסגרת תוכנית החשיפה לייבוא הופחתו בהדרגה שיעורי המכס על קבוצות מוצרים שונות.

פטורים והנחות

- ייבוא ממדינות של ישראל יש הסכמי סחר חופשי עימן.
- פטור ממכס ניתן על ייבוא אוניות, מטוסים ויהלומים ושורה ארוכה נוספת של מוצרים, בעיקר תשומות ומוצרי-ביניים.
- פטור ממכס (וכן ממס קנייה וממע"מ) לעולים חדשים ולתושבים חוזרים על מוצרים מסוימים על-פי רשימה הנקבעת ומפורטת בצו מס קניה (פטור), התשל"ו-1975. לעולים חדשים הרשימה מקיפה, ולתושבים חוזרים הרשימה מצומצמת יותר. הרשימה מתעדכנת מעת לעת.

- פטור מותנה (בשימוש) ממכס ניתן על מוצרים שונים המיועדים למגזרי החינוך, הבריאות התעשייה והחקלאות.

מס קניה על ייבוא

בסיס המס

ערך הייבוא סי"פ + מכס + תמ"א (תוספת מכסת אחוזים)⁶ תחשיבית של מוצרים מסוימים.

החל מינואר 1991 ניתנת אופציה ל"ייבואן בהסדר" (ייבואן העונה על קריטריונים מסוימים והמייבא כמות מסוימת הנקובה בחוק) לקבוע את בסיס המס על סמך מתח הרווחים שלו בפועל, ולא על-סמך תמ"א תחשיבית.

מס קניה מוטל בעיקר על דלק, רכב, סיגריות ואלכוהול.

שיעור המס

מוטלים שיעורי מס קניה שונים. באוגוסט 2000 הופחתו או בוטלו מיסי קניה על מאות מוצרים. בפברואר 2004 הופחתו מיסי הקניה על מוצרי חשמל בסיסיים. בדצמבר 2005 החל מהלך רב שנתי של הפחתת מס הקניה על מכונות משיעור של 90% לשיעור של 72% בתחילת שנת 2009, ובמקביל ניתן תמריץ להתקנת אביזרי בטיחות בכלי הרכב באופן של הפחתת מס הקניה.

במהלך 2009 עקב "רפורמת מיסוי ירוק" הועלה שיעור מס הקניה ל-83% וניתן זיכוי שסכמו גבוה יותר ככל שדרגת זיהום הרכב פוחתת.

פטורים והנחות

ניתנים פטורים לעולים חדשים ולתושבים חוזרים על חפצים אישיים, חפצי בית, כלי עבודה ניידים, מכשירים ומכונות לעסק והקלות במס על כלי רכב.

מס ערך מוסף

בסיס המס

ערך ייבוא סי"פ + מכס + מס קנייה של סחורות ושירותים.

שיעור המס

כאמור לעיל, ביום 1.1.2010 הופחת שיעור המע"מ ל-16%. ביום 1.9.2012 עלה שיעור המס ל-17%. החל מיום 2.6.13 עלה שיעור המע"מ ל-18%.

פטורים והנחות עיקריים

אותם הפטורים וההנחות שפורטו לגבי מע"מ על הייצור המקומי. עולים חדשים ותושבים חוזרים פטורים ממע"מ כמפורט לעיל.

גבייה ודיווח

מע"מ משולם על בסיס חודשי (עוסקים גדולים) או דו-חודשי על-ידי חייב במס לפי חוק מס ערך מוסף. במהלך השנה ניתנים באופן שוטף החזרי מע"מ תשומות.

6 תמ"א אמורה לשקף את עלויות ההובלה, את רווחי היבואן ואת עלויות הסיטונאי.

אגרות כשרדי הממשלה

בסיס תשלום האגרה

משרדי ממשלה גובים אגרות שונות המשולמות בעד רישיון או שירות המסופק על-ידם.

גובה האגרה

האגרה אינה מס אלא תשלום חובה שמשלם האגרה מקבל בגינו תמורה, אם כי לא בהכרח ביחס ישיר לגובה האגרה ששולם.

רוב האגרות מתעדכנות פעם בשנה, לפי שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן.

פטורים והנחות עיקריות

במקרים מסוימים ניתנת הנחה מתשלום אגרה או פטור מתשלומה בשל היעדר יכולת תשלום, או זהות המשלם (למשל, אגרת רכב מופחתת לאמבולנסים) וכדומה.

גבייה ואכיפה

רוב ההכנסות מאגרות הנגבות על-ידי משרדי הממשלה מועברות לקופת המדינה. מיעוט האגרות הן אגרות מיועדות שההכנסות מהן משמשות לתקצוב המשרדים הרלוונטיים, למימון הוצאות המותנות בהכנסות. חוק ההסדרים במשק המדינה לשנת 1992 אסר להטיל אגרות מיועדות חדשות.

ביטוח לאומי

הזכות לרוב גמלאות הביטוח הלאומי מוקנית מכוח תשלום דמי ביטוח לאומי. הביטוח הלאומי וביטוח הבריאות הם ביטוחי חובה החלים על כל תושב ישראל שמלאו לו 18 שנה.

דמי ביטוח לאומי

בסיס המס

בסיס המס הוא ההכנסה מיגיעה אישית ו"הכנסה אחרת" של שכירים, מעבידים ועצמאיים, עד תקרת הכנסה. בני-זוג מחויבים בתשלום לביטוח לאומי, כל אחד מהם בהתאם להכנסתו.

תקרת ההכנסה החייבת בדמי ביטוח לאומי של העובד ושל המעסיק הייתה 42,435 ש"ח לחודש בשנת 2013 ו-43,240 ש"ח לחודש בשנת 2014.

הכנסות מדיבידנד שנקבע לגביהם שיעור מס מוגבל לפי סעיף 125ב לפקודת מס הכנסה וכן הכנסות מריבית ומדמי ניכיון שנקבע לגביהן שיעור מס מוגבל בסעיפים 125ג (ב) ו-125ג (ג) לפקודת מס הכנסה יהיו פטורות מדמי ביטוח. הכנסות מדמי שכירות למגורים ולא למגורים שמקורן מחוץ לישראל יהיו פטורות מדמי ביטוח.

7 "הכנסה אחרת" היא הכנסה הקבועה בסעיף 2 לפקודת מס הכנסה אשר אינה הכנסה ממשכורת ו/או הכנסה כעצמאי.

שיעור המס

דמי ביטוח לאומי המוטלים על שכירים משולמים הן על-ידי העובד והן על-ידי מעבידו.
דמי ביטוח לאומי מוטלים על העובד לפי שתי מדרגות:

1. שיעור מופחת עד ל-60% מהשכר הממוצע במשק (5,297 ש"ח לחודש בשנת 2013 ו-5,453 ש"ח לחודש בשנת 2014).
2. שיעור רגיל על יתרת ההכנסה עד תקרת ההכנסה החייבת בדמי ביטוח לאומי.
מבוטחים בוגרים שאין להם הכנסה מיגיעה אישית חייבים אף הם בתשלום מוקטן של דמי ביטוח לאומי.

לוח ו-6

שיעורי דמי ביטוח לאומי ומס בריאות
(באחוזים מההכנסה, לשנים 2013 ו-2014)

על הכנסה מעל 60% מהשכר הממוצע ועד ההכנסה המרבית החייבת בביטוח לאומי		על הכנסה עד 60% מהשכר הממוצע		
2014	2013	2014	2013	
				דמי ביטוח לאומי:
				שכיר:
7	7	0.40	0.40	- עובד
6.75	6.5	3.45	3.45	- מעביד
				עצמאי
11.23	11.23	6.72	6.72	לא שכיר ולא עצמאי
7	7	4.61	4.61	
5	5	3.10 ¹	3.10 ¹	מס בריאות

מקור: המוסד לביטוח לאומי.

הערה:

(1) לא שכיר ולא עצמאי ישלם דמי ביטוח בריאות בשיעור של 5% בכל מקרה (אין מס מופחת).

פטורים והנחות עיקריים

תושב ישראל שמלאו לו 18 שנים חייב לשלם את דמי הביטוח הלאומי. פטורים מתשלום דמי הביטוח הלאומי היחידים הבאים:

1. עקרת-בית הנשואה למבוטח, שאינה מועסקת מחוץ לביתה, פטורה מתשלום דמי הביטוח הלאומי.
2. מבוטח שאינו עובד, שהכנסותיו אינן עולות על 5% מהשכר הממוצע במשק ומתקיים בו אחד מאלה:
 - מלאו לו 18 שנים והוא עדיין לא התגייס לצבא – פטור מתשלום דמי ביטוח לאומי עד לגיוס, כל עוד הוא מתגייס לצבא עד גיל 21.
 - עולה חדש פטור מדמי הביטוח הלאומי לתקופה של 12 חודשים מיום עלייתו לישראל.
 - אסיר – לתקופה של 12 חודשים.

3. אסיר השוהה בבית הסוהר למעלה מ-12 חודשים.
4. חייל בשירות סדיר, שאינו עובד.
5. מי שמקבל קצבת זקנה פטור מתשלום דמי ביטוח לאומי. מבוטחים בגיל הפרישה (67 לגברים ו-62 לנשים) זכאים לקבל קצבת זקנה בתנאי שהכנסתם אינה עולה על תקרה שנקבעה בהתאם לסוג ההכנסה. מבוטחים שלא היו זכאים לקבל קצבת זקנה בגיל הפרישה, מאחר שהיו להם הכנסות גבוהות מהתקרה, יהיו זכאים לקצבה בלי קשר להכנסותיהם בהגיעם לגיל הזכאות לקצבת זקנה (70 לגברים ו-65 לנשים).

ביטוח בריאות

בסיס המס

מס בריאות משולם על בסיס הכנסה זהה לדמי ביטוח לאומי.

שיעור המס

ראה לוח ו-6 לעיל.

גבייה ודיווח

שכירים – חובת הדיווח והעברת תשלומי הביטוח הלאומי ומס בריאות חלה על המעסיק. כאשר השכיר עובד ביותר ממקום עבודה אחד חלה חובת הדיווח גם על העובד.

עצמאיים – חייבים להירשם בביטוח הלאומי ולשלם בעצמם את דמי הביטוח.

עצמאים משלמים מקדמות לביטוח לאומי על פי ההכנסה האחרונה הידועה. התשלומים נעשים אחת לשלושה חודשים ומעודכנים על-פי השכר הממוצע במשק. לאחר שנעשית שומה סופית על-ידי שלטונות מס ההכנסה מתבצעת התחשבנות סופית.

דמי ביטוח בריאות

כל תושב ישראל חייב להיות רשום באחת מקופות החולים וזכאי לשירותי בריאות המוגדרים בחוק. המוסד לביטוח לאומי גובה את דמי ביטוח הבריאות ומעבירם לקופות החולים על פי כללים שהוגדרו בחוק.

רשויות מקומיות

בשנת 2014 היו בישראל 257 רשויות מקומיות מתוכן 76 עיריות, 125 מועצות מקומיות, 54 מועצות אזוריות ו-2 מועצות מקומיות תעשייתיות.

לרשויות המקומיות ההכנסות מארנונה, מאגרות ומהיטלים אחרים (למשל: היטל השבחה). הכנסות הרשויות המקומיות הסתכמו בשנת 2013 ב-23,562 מיליון ש"ח ובשנת 2014 ב-24,548 מיליון ש"ח.

ארנונות

בסיס המס

ארנונה היא מס המוטל על ידי רשות מקומית על מחזיק בנכס שבשטח הרשות. מטרת הארנונה לממן את פעילויות הרשות.

ארנונה מוטלת על סוגי הנכסים: קרקעות, דירות, מבנים למסחר ולשירותים, מבני תעשייה וכדומה. קיימות שלוש שיטות עיקריות לפיהן נקבע שטח הנכס לשם חיוב בארנונה: השטח נטו (ללא קירות פנימיים), השטח ברוטו-נטו הכולל קירות פנימיים, והשטח ברוטו-ברוטו הכולל גם קירות חיצוניים ושטחים משותפים.

ועדה בין-משרדית מגבשת המלצות לקביעת שיטת מדידה וחוב אחיד לכל הרשויות ולשימושים השונים.

שיעור הארנונה

שיעורי הארנונה שונים בין הרשויות השונות ובין סוגי הנכסים השונים, והם תלויים בין השאר במצב הסוציו-כלכלי הממוצע באזורים שונים ביישוב וביכולת התשלום של החייב. בכל מקרה, קיימים תעריפי מינימום ותעריפי מקסימום הנקבעים על-ידי משרד הפנים.

פטורים והנחות

החוק מאפשר לרשות מקומית להעניק פטור או הנחה לפי שיקול דעתה, בדרך כלל על רקע מצב סוציו-כלכלי. הרשויות חייבות להעניק פטור או הנחה במקרים מסוימים, למשל הנחה בשיעור של 30% על 100 מ"ר ראשונים משטח דירת מגוריהם של "אזרחים ותיקים".

היטל השבחה

החבות בהיטל חלה בעת "**השבחה**" במקרקעין מחמת הרחבתן של זכויות הניצול העומדות לרשות בעל הקרקע או החוכר לדורות.

"השבחה" היא עליונות שווים של מקרקעין בשל:

א. אישור "תוכנית",

ב. מתן הקלה,

ג. התרת שימוש חורג.

נדרש קשר סיבתי בין עליונות השווי לבין האירוע המשביח וכן נדרשת השבחה בפועל ולא פוטנציאל להשבחה.

שיעור עליונות שווי המקרקעין נקבע בהתבסס על שווי השוק של הקרקע ובהתאם לחוות דעת שמאי.

היטל השבחה הוא בשיעור של 50% מסכום עליונות שווי המקרקעין.

שולם היטל השבחה על ידי המוכר הוא יהא זכאי לנכות את הסכום ששילם כאמור, מהשבח שנוצר לו בעת מכירת המקרקעין על ידו, ובלבד שההיטל אינו מותר בניכוי לפי פקודת מס הכנסה.

המחוקק קבע בחקיקה פטורים והקלות מתשלום היטל השבחה, למשל לגבי מתחמי "פינוי ובינוי", בניה או הרחבה של דירת מגורים עד 140 מ"ר ומלכ"רים.

אגרות

רשויות מקומיות גובות אגרות בעד שירותים שונים שהן מספקות. האגרות העיקריות הן: אגרת בנייה, אגרת פיתוח, אגרת ביוב ואגרת רישוי עסק.

